

РЕШЕНИЕ (ЕС) 2016/611 НА КОМИСИЯТА**от 15 април 2016 година**

относно референтния документ за най-добра практика за управление по околна среда, секторни показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения за сектора на туризма съгласно Регламент (ЕО) № 1221/2009 относно доброволното участие на организации в Схемата на Общността за управление по околна среда и одит (EMAS)

*(нотифицирано под номер C(2016) 2137)***(текст от значение за ЕИП)**

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз,

като взе предвид Регламент (ЕО) № 1221/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. относно доброволното участие на организации в Схемата на Общността за управление по околна среда и одит (EMAS) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 761/2001 и на решения 2001/681/ЕО и 2006/193/ЕО на Комисията ⁽¹⁾, и по-специално член 46, параграф 1 от него,

като има предвид, че:

- (1) Регламент (ЕО) № 1221/2009 въвежда задължение за Комисията да разработи референтни документи за специфични икономически сектори, като се консултира с държавите членки и други заинтересовани страни. Тези секторни референтни документи са необходими, за да се помогне на организациите по-добре да се съсредоточат върху най-важните екологични аспекти в даден сектор и да се позволи оценяването, докладването и подобряването на екологичните резултати на организациите. Те трябва да включват най-добрата практика за управление по околна среда, показатели за екологични резултати и, където е уместно, еталони за отлични постижения и рейтингови системи, определящи равнището на постигнатите екологични резултати в тези сектори.
- (2) Съобщението на Комисията „Съставяне на работния план за изготвяне на примерен списък на сектори за приемането на референтни секторни и междусекторни документи по силата на Регламент (ЕО) № 1221/2009 относно доброволното участие на организации в Схемата на Общността за управление по околна среда и одит (EMAS)“ ⁽²⁾ определя работен план и примерен списък на приоритетните сектори за приемането на секторни и междусекторни референтни документи, включително и за сектора на туризма.
- (3) Предвидените в настоящото решение мерки са в съответствие със становището на създадения съгласно член 49 от Регламент (ЕО) № 1221/2009 комитет,

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

Секторният референтен документ за най-добрата практика за управление по околна среда, секторни показатели за екологични резултати и еталоните за отлични постижения за сектора на туризма е изложен в приложението.

⁽¹⁾ ОВ L 342, 22.12.2009 г., стр. 1.

⁽²⁾ ОВ C 358, 8.12.2011 г., стр. 2.

Член 2

Регистрираните по EMAS организации в сектора на туризма вземат под внимание този секторен референтен документ и поради това следва да:

- използват подходящи елементи на секторния референтен документ при разработването и прилагането на своята система за управление по околна среда в светлината на екологичните прегледи,
- покажат в екологичните си декларации как са използвани съответните специфични за сектора показатели за екологични резултати, най-добрите практики за управление по околна среда и еталоните за отлични постижения, описани в секторния референтен документ, за набелязването на мерки и действия, и евентуално за определянето на приоритети, с цел подобряване на техните екологични резултати.

Член 3

Регистрираните по EMAS организации не са задължени да покрият определените в секторния референтен документ еталони за отлични постижения, тъй като доброволният характер на EMAS оставя на организациите сами да оценят осъществимостта на еталоните с оглед на разходите и ползите.

Адресати на настоящото решение са държавите членки.

Съставено в Брюксел на 15 април 2016 година.

За Комисията
Karmenu VELLA
Член на Комисията

ПРИЛОЖЕНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Въведение	30
2.	Обхват	33
3.	Най-добри практики за управление по околна среда, специфични за сектора показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения за туристическия сектор	36
3.1.	Транссекторни въпроси	36
3.1.1.	Изпълнение на системата за управление по околна среда	36
3.1.2.	Управление на веригата на доставки	36
3.2.	Управление на дестинацията	37
3.2.1.	Стратегически планове за развитие на дестинацията	37
3.2.2.	Опазване и управление на биологичното разнообразие	37
3.2.3.	Предоставяне на инфраструктура и услуги	38
3.3.	Дейности на туроператори и пътнически агенти	38
3.3.1.	Намаляване и смекчаване на въздействието на транспортните операции върху околната среда	38
3.3.2.	Насърчаване на екологичното подобрене на доставчиците на настаняване	39
3.3.3.	Насърчаване на подобряването на дестинацията	40
3.3.4.	Разработване и предлагане на подходящи туристически пакети и насърчаване на по-устойчиво поведение на туристите	40
3.3.5.	Ефикасни дейности, свързани с търговията на дребно и с офиса	41
3.4.	Максимално намаляване на потреблението на вода в обектите за настаняване	41
3.4.1.	Мониторинг, поддръжка и оптимизиране на водната система	41
3.4.2.	Ефикасни водни арматури в зоните за гости	42
3.4.3.	Ефикасни домакински дейности	42
3.4.4.	Оптимизирани перални операции от малък мащаб	43
3.4.5.	Оптимизирани перални операции от голям мащаб или възложени на подизпълнител	43
3.4.6.	Оптимизирано управление на басейни	44
3.4.7.	Рециклиране на дъждовната и „сивата“ вода	44
3.5.	Управление на отпадъците и отпадъчните води в обекти за настаняване	45
3.5.1.	Предотвратяване на отпадъците	45
3.5.2.	Сортиране и изпращане за рециклиране на отпадъците	45
3.5.3.	Пречистване на отпадъчни води	45
3.6.	Максимално намаляване на потреблението на енергия в обектите за настаняване	46
3.6.1.	Системи за мониторинг и управление на енергията	46
3.6.2.	Подобряване на обвивката на сградата	46

3.6.3. Оптимизирани системи за ОВК	47
3.6.4. Ефикасни приложения на термопомпи и геотермално отопление/охлаждане	47
3.6.5. Ефикасно осветление и електрическо оборудване	48
3.6.6. Възобновяеми енергийни източници	48
3.7. Ресторанти и хотелски кухни	49
3.7.1. Екологосъобразно снабдяване с храни и напитки	49
3.7.2. Управление на органични отпадъци	49
3.7.3. Оптимизирано измиване на съдове, почистване и приготвяне на храна	49
3.7.4. Оптимизирано готвене, вентилация и охлаждане	50
3.8. Къмпинги	50
3.8.1. Екологично образование на гостите	50
3.8.2. Екологично управление на зоните на открито	51
3.8.3. Къмпингови инсталации за енергийна ефективност и възобновяема енергия	51
3.8.4. Ефикасно използване на водата в къмпинга	52
3.8.5. Намаляване до минимум на отпадъците от къмпинга	52
3.8.6. Естествени басейни	53
4. Препоръчани ключови показатели за екологични резултати, специфични за конкретния сектор	54

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ е секторен референтен документ (СРД), изготвен съгласно член 46 от Регламент (ЕО) № 1221/2009 относно доброволното участие на организации в Схемата на Общността за управление по околна среда и одит (EMAS) ⁽¹⁾. С оглед на улесняване на разбирането на СРД настоящото въведение очертава неговия правен контекст и използването му.

СРД се основава на подробен научен доклад за политиката ⁽²⁾ („Доклад за най-добрата практика“), разработен от Института за перспективни технологични изследвания (IPTS), един от седемте института на Съвместния изследователски център (JRC) на Комисията.

Съответен правен контекст

Схемата на Общността за управление по околна среда и одит (EMAS) беше въведена през 1993 г. с Регламент (ЕИО) № 1836/93 на Съвета с цел доброволно участие на организациите в нея ⁽³⁾. Впоследствие EMAS претърпя две големи преразглеждания:

— Регламент (ЕО) № 761/2001 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁴⁾,

— Регламент (ЕО) № 1221/2009.

⁽¹⁾ ОВ L 342, 22.12.2009 г., стр. 1.

⁽²⁾ Научният доклад за политиката е публично достъпен на уебсайта на JRC/IPTS на следния адрес: <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/TourismBEMP.pdf>. Заключениета за най-добрите практики за управлението на околната среда и тяхната приложимост, както и установените специфични показатели за екологични резултати и еталоните за отлични постижения, които се съдържат в настоящия секторен референтен документ, се основават на констатациите, документирани в научния доклад за политиката. Там са публикувани цялата съпътстваща информация и технически данни.

⁽³⁾ Регламент (ЕИО) № 1836/93 на Съвета от 29 юни 1993 г. за допускане на доброволно участие на предприятия от промишления сектор в Схема на Общността по управление на околната среда и одитиране (ОВ L 168, 10.7.1993 г., стр. 1).

⁽⁴⁾ Регламент (ЕО) № 761/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 19 март 2001 г. за допускане на доброволно участие на организации в Схема на Общността по управление на околната среда и одитиране (COYOCO) (ОВ L 114, 24.4.2001 г., стр. 1).

Важен нов елемент от последното преразглеждане, което влезе в сила на 11 януари 2010 г., е член 46 относно разработването на секторни референтни документи (СРД). СРД трябва да включват най-добри практики за управление по околна среда (НДПУОС), показатели за екологични резултати за специфични сектори и, когато е целесъобразно, еталони за отлични постижения и рейтингови системи за определяне равнището на постигнатите резултати.

Как да се разбира и използва настоящият документ

Схемата на Общността за управление по околна среда и одит (EMAS) е схема за доброволно участие на организации, стремящи се към непрекъснато подобряване на околната среда. В тази рамка настоящият секторен референтен документ (СРД) предоставя специфични насоки за сектора за туризма и посочва редица възможности за подобряване, както и най-добрите практики.

Този документ е съставен от Съвместния изследователски център на Европейската комисия, използвайки информация, подадена от заинтересованите страни. Техническа работна група, състояща се от експерти и заинтересовани страни от сектора, ръководена от Съвместния изследователски център на Европейската комисия, обсъди и накрая се договори за най-добрите практики за управление по околна среда, специфичните за сектора показатели за екологични резултати и еталоните за отлични постижения, описани в настоящия документ; за тези еталони по-специално, беше счетено, че са представителни за равнището на екологичните резултати, постигнати от най-добре представящите се организации в сектора.

Със СРД се цели подпомагане и подкрепа за всички организации, които възнамеряват да подобрят екологичните си резултати, като в него се предоставят идеи и източници на вдъхновение, както и практически и технически указания.

СРД е насочен на първо място към организации, които вече са регистрирани в EMAS; на второ, към организации, които обмислят регистрирането си в EMAS в бъдеще; и на трето, към всички организации, които искат да научат повече за най-добрите практики за управление по околна среда, за да подобрят екологичните си резултати. Вследствие на това, целта на настоящия документ е да се подкрепят всички организации и действащи лица в туристическия сектор, за да могат да се съсредоточат върху съответните преки и косвени екологични аспекти и да намерят информация за най-добрите практики, подходящи специфични за сектора показатели за екологични резултати, с които да измерват екологичните си показатели, както и еталони за отлични постижения.

По какъв начин СРД трябва да бъдат взети под внимание от организациите, регистрирани в EMAS:

Съгласно Регламент (ЕО) № 1221/2009 организации, регистрирани по EMAS, вземат предвид СРД на две различни равнища:

- 1) когато разработват и прилагат своята система за управление по околна среда с оглед на екологичните прегледи (член 4, параграф 1, буква б);

Това означава, че организациите следва да използват съответните елементи на СРД, когато определят и извършват преглед на екологичните си конкретни и общи цели в съответствие със съответните екологични аспекти, идентифицирани в екологичния преглед и политиката, както и когато вземат решения относно действията, които да изпълнят за подобряване на екологичните си резултати.

- 2) когато изготвят екологичната декларация (член 4, параграф 1, буква г) и член 4, параграф 4).

Това означава, че:

- а) Когато избират показателите, които да използват за докладването на екологичните резултати, организациите следва да имат предвид съответните специфични за сектора показатели за екологични резултати в СРД ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ В съответствие с приложение IV (раздел Б, буква д) от Регламента за EMAS екологичната декларация съдържа „обобщение на наличните данни за резултатите на организацията във връзка с нейните екологични общи и конкретни цели по отношение на значимите ѝ екологични въздействия. Докладването следва да бъде за основните показатели и други относими съществуващи показатели за екологични резултати, както са уредени в раздел В.“ В приложение IV, раздел В е посочено, че „всяка организация докладва ежегодно относно своите резултати, свързани с по-специфичните аспекти, определени в нейната екологична декларация и, когато е възможно, взема предвид референтните документи по сектори, както е посочено в член 46“.

Когато избират набора от показатели за докладване, те трябва да вземат под внимание показателите, предложени в съответния СРД и тяхната приложимост по отношение на значимите екологични аспекти, определени от организацията в нейния екологичен преглед. Показателите трябва бъдат взети предвид само ако са от значение за тези екологични аспекти, за които в екологичния преглед е преценено, че са от най-голямо значение.

- б) Организациите следва да посочат в екологичната декларация как съответните най-добри практики за управление по околна среда и, ако съществуват, еталони за отлични постижения, са взети под внимание.

Те следва да опишат как са използвани съответните най-добри практики за управление по околна среда и еталони за отлични постижения (които дават представа за нивото на показателите за екологични резултати, постигнати от най-добрите), за да се набележат мерки и действия, и евентуално да се определят приоритети за (по-нататъшно) подобряване на екологичните си показатели. Въпреки това, изпълнението на най-добрите практики за управление по околна среда или постигането на определените еталони за отлични постижения не е задължително, тъй като доброволният характер на EMAS оставя на организацията сами да преценят осъществимостта на еталоните и изпълнението на най-добрите практики по отношение на разходите и ползите.

Подобно на показателите за екологични резултати, целесъобразността и приложимостта на най-добрите практики за управление по околна среда и еталоните за отлични постижения следва да бъдат оценени от организацията според значимите екологични аспекти, определени от организацията в нейния екологичен преглед, както и техническите и финансовите аспекти.

Елементи на СРД (показатели, НДПУОС или еталон за отлични постижения), които не са счетени за целесъобразни по отношение на значимите екологични аспекти, определени от организацията в нейния екологичен преглед, не следва да бъдат докладвани и описани в екологичната декларация.

Участието в EMAS е постоянен процес. Това означава, че всеки път, когато дадена организация планира да подобри екологичните си резултати (и прави преглед на екологичните си резултати), тя трябва да се консултира със СРД по конкретни теми, за да почерпи източници на вдъхновение за това кои са следващите проблеми за решаване при един поетапен подход.

Проверяващите по околна среда по EMAS проверяват дали и как организацията е взела предвид СРД при изготвянето на своята екологична декларация (член 18, параграф 5, буква г) от Регламент (ЕО) № 1221/2009).

Това означава, че когато извършват одит, акредитираните проверяващи по околна среда ще се нуждаят от доказателства от организацията за това по какъв начин са избрани и взети предвид съответните елементи на СРД във връзка с екологичните прегледи. Те не проверяват съответствието с описаните еталони за отлични постижения, а доказателствата за това как СРД е бил използван като насока за определяне на показатели и правилни доброволни мерки, които организацията може да изпълни, за да подобри екологичните си резултати.

Като се има предвид доброволният характер на EMAS и СРД, организацията не би следвало да са натоварени прекомерно с предоставянето на такива доказателства. По-специално, проверяващите не трябва да изискват индивидуална обосновка за всяка от най-добрите практики, специфичните за сектора показатели за екологични резултати и еталоните за отлични постижения, които са упоменати в СРД и които не се считат за целесъобразни от организацията в светлината на своя екологичен преглед. Независимо от това, те могат да предлагат подходящи допълнителни елементи, които организацията да вземе предвид в бъдеще като допълнително доказателство за своя ангажимент за непрекъснато подобряване на резултатите.

Структура на секторния референтен документ

Настоящият документ се състои от четири глави. Глава 1 въвежда в правния контекст на EMAS и описва начина, по който да се използва настоящият документ, а в глава 2 се определя обхватът на настоящия СРД. В глава 3 накратко се описват различните най-добри практики за управление по околна среда (НДПУОС) и се предоставя информация за тяхната приложимост като цяло, както и на равнище МСП. Когато за конкретна НДПУОС могат да се формулират специфични показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения, те също се посочват. Някои от показателите и еталоните имат отношение към повече от една НДПУОС, като по този начин се повтарят, когато е целесъобразно.

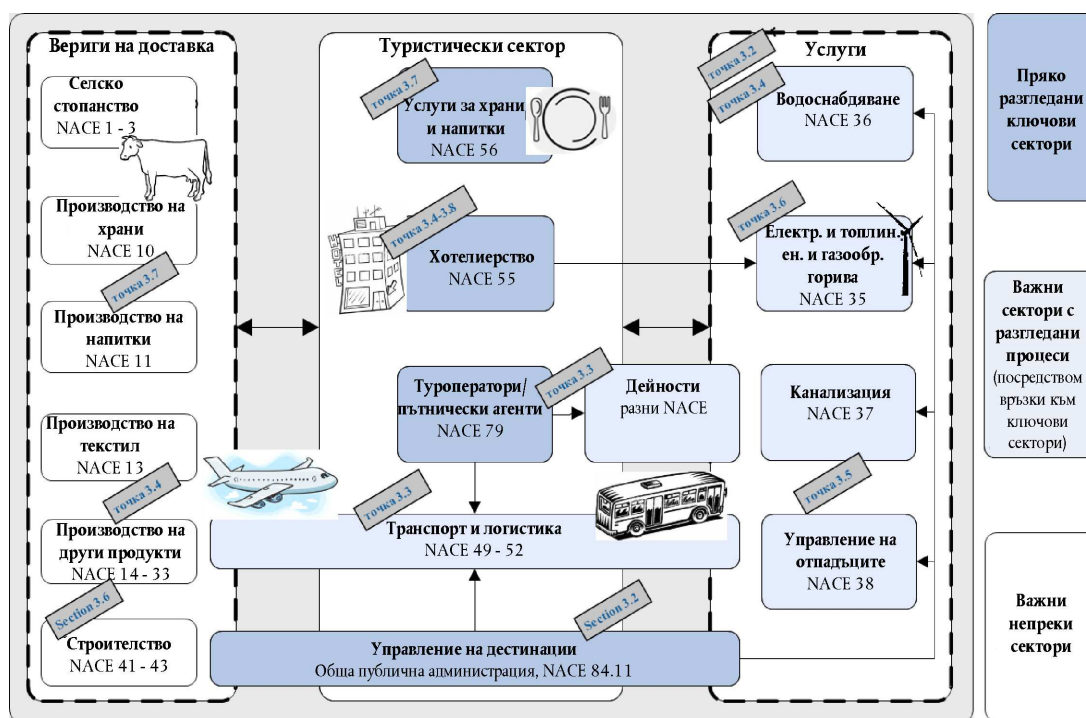
И накрая, в глава 4 е представена подробна таблица с подбрани най-важни показатели за екологични резултати, свързаните с тях обяснения и еталони за отлични постижения.

2. ОБХВАТ

В настоящия документ се разглеждат някои от дейностите, посочени в раздел I 55—56 „Хотелиерство и ресторантьорство“, раздел N 79 „Туристическа агентска и операторска дейност; други дейности, свързани с пътувания и резервации“ и раздел O 84.11 „Общофункционално управление на държавата“ от приложение I към Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁾ (NACE Rev. 2).

Настоящият секторен референтен документ (СРД) включва на първо място най-добрите практики за управление по околна среда в организациите, които предоставят услуги за настаняване, храна и напитки, или които управляват туристически дестинации или предлагат и резервират пътувания, настаняване или туристически дейности (пътнически агенти и туроператори) ⁽²⁾. Дружествата, които предлагат услуги за туристическо настаняване и къмпингови услуги, също се приканват да се консултират със съответните разпоредби за екомаркировката на ЕС ⁽³⁾. Управителите на дестинации могат също така да се обърнат към други инициативи на ЕС за насърчаване на устойчиво управление на туризма, например като Европейската система от показатели за туризма (ETIS) ⁽⁴⁾.

Действащите лица, посочени по-горе, са взаимосвързани посредством различни други сектори, както е показано в долната диаграма на веригата на стойността в туризма. По отношение на туризма като продукт, дейностите, в които даден турист участва докато се намира на почивка, също са важна част от веригата на стойността в туризма, и представляват потенциален интерес от гледна точка на околната среда. Въпреки това, те само се упоменават в настоящия СРД, доколкото могат да бъдат повлияни от управителите на дестинации и туроператорите.

Преглед на веригата на стойността в сектора на туризма

⁽¹⁾ Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 година за установяване на статистическа класификация на икономическите дейности NACE Rev. 2 и за изменение на Регламент (ЕО) № 3037/90 на Съвета, както и на някои ЕО регламенти относно специфичните статистически области (ОВ L 393, 30.12.2006 г., стр. 1).

⁽²⁾ Този документ не е насочен пряко към сектора на круизите. Въпреки това редица от описаните НДПУОС могат до известна степен да се прилагат и за круизите.

⁽³⁾ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html>

⁽⁴⁾ ETIS е набор от инструменти за управление и информация в помощ на дестинациите да извършват мониторинг и да измерват устойчивостта на туристическите си резултати спрямо собствените си цели. Допълнителна информация е публикувана на адрес: http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators/index_en.htm

Главните екологични аспекти и свързаният с тях екологичен натиск, произтичащ от туристическите услуги, са представени в долната таблица. Тези екологични аспекти бяха избрани като най-важни за сектора. При все това екологичните аспекти, които трябва да бъдат управлявани от определени организации, следва да се оценяват за всеки отделен случай.

Деятности в организации от областта на туризма (хотели, къмпинги, ресторанти и туроператори) и свързаните екологични аспекти и въздействия

Служба/дейност	Главни екологични аспекти	Главен екологичен натиск
Администрация	— Управление на офиса — Приемане на клиенти	— Потребление на енергия, вода и материали (главно хартия) — Генериране на битови отпадъци (големи количества хартия) и опасни отпадъци (напр. тонер касети)
Технически служби	— Производство на топла вода и отопление/охлаждане на помещения — Осветление — Асансьори — Плувни басейни — Зелени площи — Борба с вредителите и гризачите — Ремонт и поддръжка	— Потребление на енергия и вода — Потребление на поредица опасни продукти — В някои случаи използването на хладилни агенти CFC и HCFC ⁽¹⁾ — Емисии във въздуха (замърсители на въздуха, парникови газове) — Генериране на широк спектър от потенциално опасни видове отпадъци, като празни контейнери от химикали например — Генериране на отпадъчни води
Ресторант/бар	— Закуска, вечеря, обяд — Напитки и закуски	— Натиск върху веригата на доставки (вж. „Закупуване“) — Потребление на енергия, вода и суровини — Генериране на битови отпадъци (особено на хранителни отпадъци и отпадъци от опаковки)
Кухня	— Съхранение на храни — Приготвяне на храни — Измиване на съдове	— Натиск върху веригата на доставки (вж. „Закупуване“) — Значително потребление на енергия и вода — Генериране на битови отпадъци (особено на хранителни отпадъци и отпадъци от опаковки) — Генериране на отпадъчно растително масло — Генериране на миризми
Използване на стаите	— Използване от гости — Продукти за ползване от гостите — Домакински дейности	— Потребление на енергия, вода и суровини — Използване на широк спектър опасни продукти — Генериране на отпадъци от опаковки и малки количества битови отпадъци — Генериране на отпадъчни води
Пране	— Пране и гладене на дрехи на гости — Пране и гладене на кърпи, спално бельо и др.	— Значително потребление на енергия и вода — Използване на опасни продукти — Генериране на отпадъчни води

Служба/дейност	Главни екологични аспекти	Главен екологичен натиск
Закупуване	— Избор на продукти и доставчици — Съхранение на продукти	— Натиск върху веригата на доставки (ползване на земя, деградация или унищожаване на екосистемите, обезпокояване на дивата флора и фауна, потребление на енергия и вода, емисии във въздуха — замърсители на въздуха и парникови газове, емисии във водата, генериране на отпадъци) — Генериране на отпадъци от опаковки — Изтичане на опасни вещества
Дейности	— Дейности на закрито — Дейности на открито	— Потребление на енергия, вода и суровини — Местни въздействия върху екосистемите — Шум — Генериране на битови отпадъци — Натиск върху инфраструктурата (вж. „Строителство“)
Транспорт	— Транспорт на гости — Транспорт на служители — Транспорт от доставчици	— Потребление на енергия (гориво) — Емисии във въздуха — Натиск върху инфраструктурата (вж. „Строителство“)
Допълнителни услуги	— Медицински услуги, супермаркети, магазини за сувенири, спа центрове, фризьорски салони и др.	— Потребление на енергия, вода и суровини — Генериране на битови отпадъци и на някои специфични видове опасни отпадъци (напр. санитарно-битови отпадъци)
Строителство	— Строителство на нови зони или услуги — Ремонт на съществуващи зони или услуги	— Използване на земя — Деградация или унищожаване на екосистеми — Обезпокояване на дивата флора и фауна — Потребление на енергия и вода — Значително потребление на суровини и опасни продукти — Значително генериране на строителни отпадъци — Генериране на опасни отпадъци

(¹) CFC и HCFC означават флуорохлоровъглерод и флуорохлоровъглеводород.

Най-добрите практики за управление по околна среда (НДПУОС), представени в настоящия СРД, са групирани както следва:

- НДПУОС за подобряване на трансекторните въпроси в туристическия сектор,
- НДПУОС за подобряване управлението на дестинациите (¹),
- НДПУОС за подобряване на дейностите на туроператорите и пътническите агенти,
- НДПУОС за максимално намаляване на потреблението на вода в обектите за настаняване,

(¹) Управление на дестинациите е координирането на всички съответни правителствени и частни действащи лица, обикновено от публичен орган, със или без частно участие, с цел подпомагане на развитието на туризма в дадена дестинация, като се вземат стратегически решения, изпълнение на действия на политиката, запазване и насърчаване на културното или природното наследство и забележителности, координиране на събития/фестивали, събиране на приходи за проекти, свързани с туризма, улесняване на сътрудничеството между предприятията, осигуряване на инфраструктурни условия и условия, свързани с услугите...

- НДПУОС за максимално намаляване на образуването на отпадъци в обектите за настаняване,
- НДПУОС за максимално намаляване на потреблението на енергия в обектите за настаняване,
- НДПУОС за подобряване на кухните в ресторантите и хотелите,
- НДПУОС за подобряване на къмпингите.

НДПУОС обхващат най-важните екологични аспекти на сектора.

3. НАЙ-ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПО ОКОЛНА СРЕДА, СПЕЦИФИЧНИ ЗА СЕКТОРА ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЕКОЛОГИЧНИ РЕЗУЛТАТИ И ЕТАЛОНИ ЗА ОТЛИЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ ЗА ТУРИСТИ- ЧЕСКИЯ СЕКТОР

3.1. Транссекторни въпроси

3.1.1. Изпълнение на системата за управление по околна среда

НДПУОС представлява извършването на оценка на най-важните преки и непреки екологични аспекти, свързани с организацията, както и прилагането на съответните показатели за резултати и сравняването със съответните еталони за отлични постижения.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички действащи лица в туризма, включително управители на дестинации, туроператори, доставчици на настаняване, доставчици на храни и напитки, транспортни оператори и доставчици на дейности. Тази НДПУОС е приложима също така за малки предприятия ⁽¹⁾.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i1) Въведена система за управление по околна среда (да/не)	(b1) Използват се подходящи показатели за непрекъснат мониторинг на всички съответни аспекти на екологичните резултати, включително трудно измеримите, и на непреките аспекти като въздействието върху биологичното разнообразие. (b2) На всички служители се предоставя информация относно целите за опазване на околната среда и обучението относно съответните мерки за управление по околна среда. (b3) Когато е приложимо, се изпълняват най-добрите практики за управление по околна среда.

3.1.2. Управление на веригата на доставки

НДПУОС представлява извършването на скрининг на веригите за доставка на продукти и услуги, използвани от организацията, с цел идентифицирането на екологични горещи точки по веригата на доставки, като се взема предвид цялата верига на стойността, и с цел определянето на съответните точки за контрол (напр. при избора на продукти, избягване, възлагане на „зелени“ поръчки, критерии за доставчика), които могат да бъдат използвани за намаляване до минимум на въздействието върху околната среда по цялата верига на стойността.

⁽¹⁾ Малко предприятие се определя като предприятие, в което работят по-малко от 50 души и чийто годишен оборот и/или годишен счетоводен баланс не надхвърля 10 млн. евро (Препоръка на Комисията 2003/361/ЕО).

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички действащи лица в туризма, включително управители на дестинации, туроператори, доставчици на настаняване, доставчици на храни и напитки, транспортни оператори и доставчици на дейности. Тази НДПУОС е приложима също така за малки предприятия.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i2) Процент на продуктите и услугите, които отговарят на определени екологични критерии (%)	(b4) Организацията е използвала подход за целия жизнен цикъл, за да определи вариантите за подобрения за всички важни вериги на доставка, които касаят екологични горещи точки. (b5) ≥ 97 % от химикалите (по тегло на активното вещество или закупено количество), използвани в обектите за настаняване и ресторантите са сертифицирани в съответствие с екомаркировка за тип I по ISO ⁽¹⁾ (или за тях може да се покаже, че представляват най-екологосъобразния вариант). (b6) ≥ 97 % от цялата дървесина, хартия и картон, закупени от обекти за настаняване и ресторанти, са рециклирани или екологично сертифицирани (екомаркировка, FSC, PEFC).

⁽¹⁾ Като част от серията екологични стандарти ISO 14000, Международната организация по стандартизация изготви подсерия (ISO 14020), специално за етикетането във връзка с околната среда, която обхваща три вида схеми за етикетане. В този контекст екомаркировката от „тип I“ представлява многокритерийно етикетане, разработено от трета страна. Примери за това на равнище ЕС са „екомаркировката на ЕС“ или, на национално или многостранно равнище, „Blauer Engel“, „Austrian Ecolabel“ и „Nordic Swan“.

3.2. Управление на дестинацията**3.2.1. Стратегически планове за развитие на дестинацията**

НДПУОС представлява създаването на звено или организация, които да отговарят за стратегическото устойчиво развитие на дестинацията и които да координират съответните служби и заинтересовани страни при изпълнението на специфични действия в рамките на плана за дестинацията.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички дестинации, или от звена в рамките на държавните структури, които отговарят за управлението на дестинации или от публични/частни организации за управление на дестинации. Тази НДПУОС е приложима също така за малки публични администрации и малки предприятия, участващи в управлението на дестинации.

Свързани показатели за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i3) Изпълнение на план за устойчива дестинация (да/не)	(b7) Изпълнение на план за дестинацията, който: i) обхваща цялата територия на дестинацията; ii) включва координация между всички съответни правителствени и частни действащи лица; iii) отговаря на ключови екологични предизвикателства в рамките на дестинацията.

3.2.2. Опазване и управление на биологичното разнообразие

НДПУОС представлява извършването на мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие в рамките на дестинацията и изпълнението на план за опазване и управление на биологичното разнообразие, който запазва и подобрява общото биологично разнообразие в рамките на дестинацията, например чрез ограничения за благоустрояването и чрез компенсационни мерки.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички дестинации. Дестинациите с висока природна стойност следва да съхраняват биологичното разнообразие, а дестинациите с ниска природна стойност следва да предприемат мерки за увеличаване на биологичното разнообразие. Тази НДПУОС е приложима също така за малки предприятия, участващи в управлението на дестинации.

Свързани показатели за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i4) Изпълнение на план за управление на биологичното разнообразие (да/не)	(b8) Намаляване до минимум и компенсиране на всяко биологично разнообразие, изместено от развитието на туризма, така че нивото на биологичното разнообразие на дестинацията да се запази или увеличи в райони с висока природна стойност и да се увеличи във влошени райони.
(i5) Обилие на видове в рамките на дестинацията	
(i6) Защитена зона (хектари или проценти от общата площ на дестинацията)	

3.2.3. Предоставяне на инфраструктура и услуги

НДПУОС представлява осигуряването на свързани с околната среда услуги в рамките на дестинацията, по-специално водоснабдяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъци (особено мерки за рециклиране) и обществен транспорт/управление на движението, които да са достатъчни, за да се справят с върховото търсене през активния туристически сезон по устойчив начин.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички дестинации. Тя се отнася до доброто управление от страна на публичните администрации като цяло, но е от особено значение там, където туризмът генерира голямо допълнително и сезонно търсене на услуги. Тази НДПУОС е приложима също така за малки местни публични администрации и за малки предприятия, участващи в управлението на дестинации или в предоставянето на свързаните с околната среда услуги, необходими в дадена дестинация.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i7) Денонощно потребление на вода от гост (l/гост-ден)	(b9) Услугите, включващи обществен транспорт, водоснабдяване, пречистване на отпадъчни води и рециклиране на отпадъци, са предназначени да се справят с върховото потребление и да осигурят устойчивостта на туризма в рамките на дестинацията.
(i8) Процент на отпадъчните води, преминаващи през вторично или третично пречистване (%)	
(i9) Процент на твърдите битови отпадъци, постъпващи за рециклиране или анаеробно разграждане (%)	
(i10) Процент на пътуванията, извършени от туристите с обществен транспорт, пеша и с велосипед в рамките на дестинацията (%)	(b10) ≥ 95 % от отпадъчните води, генерирани в дестинацията, се подлагат най-малкото на вторично пречистване, или на третично пречистване при заустване в чувствителни водоприемници, включително по време на активния туристически сезон.
(i11) Процент на крайното енергийно потребление, задоволено с възобновяема енергия, произведена на място (%)	(b11) ≥ 95 % от твърдите битови отпадъци не постъпват в депо за отпадъци, а се подлагат на рециклиране или анаеробно разграждане.
	(b12) Средно потребление на вода от турист ≤ 200 l/гост-ден.
	(b13) Общественият транспорт, ходенето и колхозенето представляват ≥ 80 % от пътуванията, извършвани от туристи в градските дестинации.

3.3. Дейности на туроператори и пътнически агенти

3.3.1. Намаляване и стекчаване на въздействието на транспортните операции върху околната среда

НДПУОС представлява прилагане на „направляване на избора“ на предлаганите пакети, с цел избягване на ненужни полети (т.е. полети, които могат ефикасно да бъдат заменени от сухопътен или воден транспорт), избиране на доставчици на транспортни услуги с висока енергийна ефективност (авиокомпаниите, автобуси/междуградски автобуси, фериботи,

кораби, лодки) и компенсиране на всички емисии на ПГ от транспорта чрез използване на сертифицирани компенсаторни схеми. За дружествата, които извършват собствени транспортни операции, НДПУОС представлява изпълнението на мерки за енергийна ефективност за транспортния парк (собствен или доставен), включително възлагане на „зелени“ поръчки за най-ефикасните и с най-ниски нива на емисиите превозни средства, преоборудване на въздухоплавателните средства и междуградските автобуси/автобусите с енергоспестяващи устройства като вертикален елемент в края на крилото например, и оптимизиране на операциите (напр. максимално увеличаване на коефициентите на натовареност).

Приложимост

„Направляването на избора“ на туристически пакети и намаляването на въздушния транспорт е приложимо за всички туроператори и пътнически агенти, включително малки предприятия.

Мерките за подобряване на енергийната ефективност на транспорта и намаляване на емисиите му във въздуха, са пряко приложими за туроператорите с контрол върху собствените транспортни паркове и са приложими като критерии за подбор и сключване на договор за туроператорите, които сключват договори за получаване на транспортни услуги. Тази НДПУОС също така е приложима с някои ограничения за малки предприятия, тъй като тяхното влияние върху въздухоплавателните средства обикновено е много ограничено, но могат да притежават/контролират собствен наземен/воден транспорт.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i12) Избягване на ненужните полети (да/не)	(b14) Туроператорите не предлагат полети за: i) дестинации, които са на по-малко от 700 km; ii) дестинации, които са отдалечени до 2 000 km за престой по-кратък от 8 дни, или; iii) дестинации, които са отдалечени на повече от 2 000 km за престой по-кратък от 14 дни.
(i13) Специфични за транспорта емисии на ПГ (kg CO ₂ /пътникокилометър)	(b15) Въздушният флот на туроператора постига среден специфичен разход на гориво ≤ 2,7 литра на 100 пътницикилометра.
(i14) Процент на емисиите на ПГ от транспорта, компенсирани със сертифицирани въглеродни кредити (%)	(b16) Среден разход на гориво на междуградски автобус или автобус ≤ 0,75 литра на 100 пътницикилометра и най-малко 90 % от парка съответства на Евро V или използва алтернативни горивни системи.
	(b17) Емисиите на ПГ от транспорта от всички продадени пакети автоматично се компенсират чрез преки инвестиции в проекти за избягване на ПГ или чрез закупуване на сертифицирани въглеродни кредити.

3.3.2. Насърчаване на екологичното подобрене на доставчиците на настаняване

НДПУОС представлява изискването за или насърчаването на екологично сертифициране от доставчиците на настаняване или изискването на съответствие със специфични екологични критерии, или изискването за докладване на екологичните резултати, което може да се използва за изпълнение на еталоните.

Приложимост

Всички туроператори могат да прилагат тази НДПУОС. За малките туроператори може да бъде по-лесно да изберат доставчици въз основа на екологична сертификация от трета страна, а за големите — да прилагат собствени критерии и/или процес за въвеждане на еталони. Тази НДПУОС е приложима за малки предприятия, с някои ограничения, тъй като установяването на критерии за доставчиците може да бъде трудно, но малките предприятия могат да използват съществуващи екологични сертификати (следва да се отдава предпочитание на сертифициране, проверено от трета страна, като екомаркировката на ЕС) за избора на доставчици.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i15) Процент на доставчиците на настаняване (по брой нощувки или продажби), които отговарят на определени екологични критерии (%)	(b18) ≥ 90 % от доставчиците на настаняване, въз основа на продажбите или нощувките, са в съответствие с набор от екологични изисквания (за предпочитане признати чрез сертифициране от трета страна).

3.3.3. Насърчаване на подобряването на дестинацията

НДПУОС представлява насърчаването на екологични подобрения в туристическите дестинации като се насърчат подобрени екологични резултати от страна на местни организации на доставчици и организации и органи за управление на дестинациите, и като пряко се въведат схеми за подобрения като възстановяване на местообитанията в основни дестинации например.

Приложимост

Тази НДПУОС е пряко приложима за големите туроператори. Малките предприятия могат да координират действията си посредством клъстери или консорциуми или в публично-частно партньорства с местните/регионалните власти.

Свързани показатели за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i16) Процент на услугите по екологично подобряване на дестинацията (%)	(b19) Туроператорът насърчава екологичното подобряване на дестинацията чрез: i) подобряване на резултатите на веригата на доставки; ii) оказване на влияние върху управлението на дестинацията; iii) схеми за преки подобрения.
(i17) Участие в проекти за екологично подобряване на дестинацията (да/не)	

3.3.4. Разработване и предлагане на подходящи туристически пакети и насърчаване на по-устойчиво поведение на туристите

НДПУОС представлява разработване и предлагане на туристически пакети, от които са изключени най-вредните от екологична гледна точка варианти, и в които са включени вариантите с екологичен напредничав транспорт, настаняване и дейности. Освен това, туроператорите и пътническите агенти следва да предоставят информация на клиентите за въздействията на туристическите пакети върху околната среда и следва да предават насочени положителни и ангажиращи послания относно устойчиви и отговорни действия, които могат да бъдат предприети от клиентите при избора и при използването на почивки с цел намаляване на въздействието им върху околната среда.

Приложимост

Всички туроператори, включително малките предприятия, могат да изпълняват мерки от тази НДПУОС.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i18) Процент на продадените (по стойност) напредничави устойчиви туристически пътувания (напр. с екомаркировка) (%)	(b20) Туроператорът насърчава устойчиви туристически пакети в общите рекламни материали (b21) Напредничавите устойчиви туристически пакети (напр. с австрийска екомаркировка за туристически пакети) представляват дял от продажбите ≥ 10 %. (b22) Туроператорът използва ефективни методи за маркетинг и комуникация, които насърчават по-устойчиви решения при избора на туристически пакети. (b23) Туроператорът предоставя на всичките си клиенти информация, която е специфична за дестинацията и повишава осведомеността, с цел насърчаване на устойчивото поведение в дестинацията.

3.3.5. Ефикасни дейности, свързани с търговията на дребно и с офиса

НДПУОС представлява намаляването до минимум на използването на ресурси, особено на хартия и мастило, за реклама и офисни дейности, избирането на екологично сертифицирани материали и услуги (напр. печатарски услуги) и осигуряването на енергийна ⁽¹⁾ и водна ефективност на всички дейности, свързани с офиса и търговията на дребно.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички туроператори.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i19) Потреблението на хартия за един клиент (g/клиент)	(b24) Офисните и рекламните материали на хартия: i) се избягват винаги, когато е възможно; ii) използват 100 % рециклирана или екологично сертифицирана (напр. с екомаркировка, FSC, PEFC) хартия; iii) се печатат чрез екологично сертифицирани (напр. EMAS, ISO 14001) печатарски услуги.
(i20) Екологично сертифициране на хартията и печатането (да/не)	
(i21) Специфични емисии на CO ₂ от дейностите, свързани с офиса и търговията на дребно (kg CO ₂ /клиент или kg CO ₂ /m ² год.)	(b25) Изпълнение на планове за управление на енергията и на ПГ, а енергията и емисиите на ПГ от дейностите, свързани с търговията на дребно и с офиса, се докладват и са изразени на m ² търговска и офисна площ на година и на клиент.
(i22) Годишно потребление на вода в офисните сгради от един служител (l/служител-год.)	
	(b26) Потребление на вода ≤ 2,0 m ³ на служител на година.

3.4. Максимално намаляване на потреблението на вода в обектите за настаняване

3.4.1. Мониторинг, поддръжка и оптимизиране на водната система

НДПУОС представлява извършването на одит и мониторинг на потреблението на вода във всички потребяващи вода ключови процеси и зони (т.е. индивидуално измерване), с цел да се открият възможности за подобряване на ефикасността, както и да се осигури, че цялото оборудване се поддържа чрез подходящо периодично инспектиране, включително при домакинските дейности.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина на места за настаняване, включително малки предприятия. Въпреки това, в малките обекти може да не е необходимо монитрането на индивидуално измерване.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i23) Потребление на вода на гост-нощувка (l/гост-нощувка)	(b27) Изпълнение на специфичен за обекта план за управление на водата, който включва: i) индивидуално измерване и въвеждане на еталони за всички основни процеси и зони, потребяващи вода; ii) редовно инспектиране и поддръжка на „точките на течове“ и съоръженията по водната система.
	(b28) Общо потребление на вода ≤ 140 l/гост-нощувка в напълно обслужвани хотели и ≤ 100 l/гост-нощувка за обект за настаняване, при който повечето от баните са общи (напр. хотели).

⁽¹⁾ Това може да бъде осъществено в рамките на изпълнението на система за енергийно управление съгласно ISO 50001.

3.4.2. Ефикасни водни арматури в зоните за гости

НДПУОС представлява монтирането на ефикасни водни арматури, включително нискодебитни разпръскващи смесители и нискодебитни термостатни душове, нискодебитни и двустепенни тоалетни казанчета, както и безводни писоари. Междувременно, на съществуващите водни арматури могат да се монтират аератори.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина на места за настаняване, включително малки предприятия. Там където наскоро е извършвана реконструкция, мерки като монтирането на аератори все още са приложими.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i23) Потребление на вода на гост-нощувка (l/гост-нощувка)	(b29) Потребление на вода и свързаното потребление на енергия за загряване на вода съответно ≤ 100 l и 3,0 kWh на гост-нощувка, за самостоятелните бани за гости.
(i24) Потребление на енергия за загряването на вода (kWh/гост-нощувка)	(b30) Дебит на душ ≤ 7 l/min, дебит на смесителя за баня ≤ 6 l/min (≤ 4 l/min нови смесители), средна ефективна тоалетна промивка $\leq 4,5$ l, монтиране на безводни писоари.
(i25) Дебити на душове, смесители за баня, писоари и тоалетни казанчета (l/min или l/промивка)	

3.4.3. Ефикасни домакински дейности

НДПУОС представлява намаляването до минимум на нуждите от пране чрез екологосъобразно снабдяване със спално бельо и хавлиени кърпи (по отношение на размер, плътност, цвят, материал) и чрез изискване или насърчаване на гостите да използват повторно спалното бельо и хавлиените кърпи. Най-добра практика представлява също така обучаването на персонала да прилага методи за почистване, които са ефикасни спрямо използването на вода и химикали, както и снабдяването с екологично сертифицирани консумативи за стаите и баните.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина на места за настаняване, включително малки предприятия. Намаляването до минимум на прането чрез подбор на по-ефикасни текстилни изделия за стаите е общоприложимо, но приложимостта на намаляването на прането до минимум чрез насърчаване на гостите за повторна употреба е ограничена в местата за настаняване с висок процент на гостите за една нощувка.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i26) Количество пране, генерирано на гост-нощувка (kg/гост-нощувка)	(b31) Най-малко 80 % от спалното бельо представлява смес от памук и полиестер ⁽¹⁾ или е ленено.
(i27) Процент на повторно използвани хавлиени кърпи и спално бельо (%)	(b32) Най-малко от 80 % от спалните текстилни изделия имат присъдена екомаркировка от тип I по ISO (напр. екомаркировката на ЕС) или са биопродукти.
(i28) Потребление на химически продукти за почистване и измиване на съдове по отношение на активните химични съставки на гост-нощувка (g/гост-нощувка)	(b33) Потребление на химически продукти за почистване и измиване на съдове (с изключение на перилни детергенти, специални почистващи средства и химикали за басейни) ≤ 10 грама активни химични съставки на гост-нощувка.
(i29) Процент на химикалите и текстилните изделия с екомаркировка от тип I по ISO (%)	(b34) Намаляване на прането, постигнато чрез повторна употреба на хавлиени кърпи и спално бельо, не по-малко от 30 %.
	(b35) Най-малко 80 % (по тегло на активната съставка или закупени количества) от универсалните почистващи средства, санитарните детергенти, сапуните и шампоаните, използвани от туристическия обект имат присъдена екомаркировка от тип I по ISO (напр. екомаркировката на ЕС).

⁽¹⁾ Спалното бельо, произведено от смес от памук и полиестер, е с по-голяма трайност и изисква по-малко енергия при прането, отколкото произведеното от чист памук.

3.4.4. Оптимизирани перални операции от малък мащаб

НДПУОС представлява набавянето на най-ефикасните по отношение на водата (а следователно и на енергията) перални машини и най-енергийно ефективните сушилни машини (напр. сушилни машини с термпомпа) и гладачни машини, повторното използване на водата от изплакванията и — в районите с голям недостиг на вода — на водата от главното изпиране след преминаването ѝ през микрофилтрация. Най-добра практика представлява също така оползотворяването на топлина от отпадъчните води и от отпадния въздух от вентилацията.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина на места за настаняване, които разполагат на място с перални операции, включително малки предприятия.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i30) Потребление на вода на килограм пране (l/kg)	(b36) За перални операции от малък мащаб всички нови битови перални машини са с енергиен етикет на ЕС с рейтинг A+++, а промишлените перални машини имат средно потребление на вода при пране ≤ 7 l/kg изпрано пране.
(i31) Потребление на енергия на килограм пране (kWh/kg)	
(i32) Процент на перилните детергенти с екомаркировка (%)	
	(b37) Общо потребление на енергия при малкомащабен процес за пране на място $\leq 2,0$ kWh/kg за текстилни изделия, изсушени и завършени.
	(b38) Най-малко на 80 % от използваните детергенти в малкомащабна пералня (по тегло на активната съставка или закупени количества) е присъдена екомаркировка от тип I по ISO (напр. екомаркировка на EC, Nordic Swan, Blaue Engel).

3.4.5. Оптимизирани перални операции от голям мащаб или възложени на подизпълнител

НДПУОС представлява изборът на ефикасен доставчик на перални услуги, който е сертифициран с екомаркировка от тип I по ISO или който съответства на критериите за такава екомаркировка, или осигуряването, че пералните операции на място от голям мащаб спазват такива критерии.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за големите обекти за настаняване, които разполагат на място с големи по мащаб операции по изпиране, както и за търговските операции по изпиране. Тази НДПУОС е приложима също така за други места за настаняване от всякаква големина, включително малки предприятия, доколкото критериите са приложими за екологосъобразно възлагане на поръчки за перални услуги.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i33) Перална услуга с екомаркировка (да/не)	(b39) Всички възложени на подизпълнител перални услуги се извършват от доставчик, на който е присъдена екомаркировка от тип I по ISO (напр. Nordic Swan), а всички вътрешни перални операции от голям мащаб или перални операции, възложени на несертифицирани доставчици на услуги, отговарят на съответните еталони.
(i30) Потребление на вода на килограм пране (l/kg)	
(i31) Потребление на енергия на килограм пране (kWh/kg)	
(i32) Процент на перилните детергенти с екомаркировка (%)	(b40) Общо потребление на вода за целия цикъл за изпиране при перални операции от голям мащаб ≤ 5 l/kg текстилни изделия за пране от обект за настаняване и ≤ 9 l/kg текстилни изделия за пране от място за изхранване.

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
	(b41) Общо потребление на енергия за изсушени и завършени продукти от пералня от голям мащаб $\leq 0,90$ kWh за kg текстилни изделия за пране от обект за настаняване и $\leq 1,45$ kWh за kg текстилни изделия за пране от място за изхранване. (b42) За перални операции от голям мащаб, използване изключително на перилни детергенти за професионална употреба, съответстващи на екомаркировка от тип I по ISO (напр. екомаркировката на EC, Nordic Swan) и прилагани в подходящата дозировка.

3.4.6. Оптимизирано управление на басейни

НДПУОС представлява оптимизирането на честотата и времето на извършване на обратната промивка въз основа на пада на налягането, а не на фиксирани графици, използването на озониране или третиране с UV светлина и внимателният контрол на дозирането за намаляване до минимум на хлорирането, както и възстановяването на топлина от отпадния вентилационен въздух.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за дружествата за настаняване с плувни басейни на място, включително малки предприятия.

Свързани показатели за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i4) Изпълнение на план за управление на басейни (да/не) (i35) Прилагане на озониране или третиране с UV светлина (да/не)	(b43) Изпълнение на план за ефикасност на зоните на плувния басейн и на спа центъра, който включва: i) еталониране на специфичното потребление на вода, енергия и химикали в зоните на плувния басейн и спа центъра, изразено на m² от площта на зоната на басейна и на гост-нощувка; ii) намаляване до минимум на потреблението на хлор посредством оптимизирано дозиране и използване на методи за допълнителна дезинфекция като озонирането и UV светлина.

3.4.7. Рециклиране на дъждовната и „сивата“ вода

НДПУОС представлява монтирането на система за събиране на „сивата“ вода за използване в процеси на закрито (напр. за промиване на тоалетни) след пречистването ѝ, или за процеси на открито (напр. напояване), или на система за събиране на дъждовната вода с цел използване на закрито.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички дружества за настаняване. Системи за рециклиране на водата могат да бъдат монтирани по време на строителството на сградата или на голям ремонт. Приложимостта за малките предприятия може да бъде ограничена поради високите инвестиционни разходи.

Свързан показател за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i36) Използване на рециклиране на „сивата“ вода или дъждовната вода (да/не)	(b44) Монтиране на система за рециклиране на дъждовна вода, която да се използва за вътрешни нужди и/или система за рециклиране на „сива“ вода, която да се използва за вътрешни или външни нужди.

3.5. Управление на отпадъците и отпадъчните води в обекти за настаняване**3.5.1. Предотвратяване на отпадъците**

НДПУОС представлява предотвратяване на генерирането на отпадъци чрез възлагане на екологосъобразни поръчки за продукти, като се отчитат въздействията през жизнения цикъл на продукта — например, като се избягват изделията за еднократна употреба (при храните, сапуните, шампоаните) и чрез закупуването на почистващи агенти в концентрирана и насипна форма — и чрез внимателно управление на обемите на поръчките.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина на места за настаняване, включително малки предприятия.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i37) Генериране на отпадъци на гост-нощувка (kg/гост-нощувка)	(b45) Общо генериране на отпадъци (сортирани и несортирани) $\leq 0,6$ kg на гост-нощувка.

3.5.2. Сортиране и изпращане за рециклиране на отпадъците

НДПУОС представлява осигуряване на съоръжения за разделно събиране на отпадъците в целия обект, за да се осигури, че е налице ясна процедура за разделяне на отпадъците, и да се сключат договори за съответните услуги за рециклиране най-малкото за стъклото, хартията и картона, пластмасите, металите и органичните отпадъци.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина на места за настаняване, включително малки предприятия.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i38) Процент на отпадъците, изпратени за повторна употреба или рециклиране (%)	(b46) Най-малко 84 % от отпадъците, изразени като тегло, са изпратени за рециклиране.
(i39) Несортирани отпадъци, генерирани на гост-нощувка (kg/гост-нощувка)	(b47) Несортирани отпадъци, изпратени за обезвреждане $\leq 0,16$ kg на гост-нощувка.

3.5.3. Пречистване на отпадъчни води

НДПУОС представлява изграждане на място на система за пречистване на отпадъчни води, която пречиства отпадъчни води най-малко на вторично, и за предпочитане на третично стъпало, и най-малкото включва предварително пречистване с решетки за отстраняване на твърдите вещества и пречистване с утаяване за отстраняване на суспендираните вещества, последвани от ефикасно биологично пречистване (напр. в реактор с циклично действие) за премахване на голяма част от ХПК, БПК, азота и фосфора от пречистваната вода. Утайките се третираат и обезвреждат по екологично приемлив начин.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина места за настаняване, които не са свързани към канализационна мрежа, включително малки предприятия.

Свързан показател за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i40) Ефикасност на пречистването на отпадъчните води на място (напр. % на намаляване на БПК, ХПК)	(b48) Когато не е възможно отпадъчните води да бъдат изпратени на централизирано пречистване, пречистването на отпадъчните води на място включва предварително пречистване (сито/решетки, изравняване и утаяване), последвано от биологично пречистване с > 95 % отстраняване на БПК ₅ , > 90 % нитрификация, и (извън площадката) анаеробно изгниване на излишната утайка.
(i41) Концентрация в изходящите пречистени води (mg/l) (напр. БПК, ХПК, общ азот, фосфор)	

3.6. Максимално намаляване на потреблението на енергия в обектите за настаняване**3.6.1. Системи за мониторинг и управление на енергията**

НДПУОС представлява извършването на енергиен одит и мониторинг на потреблението на енергия в потребяващи енергия ключови процеси и зони (т.е. индивидуално измерване), с цел да се открият възможности за подобряване на ефикасността, както и да се осигури, че цялото оборудване се поддържа чрез подходящо периодично инспектиране ⁽¹⁾.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина на места за настаняване, включително малки предприятия. Разширеното индивидуално измерване и системите за управление на сгради не са приложими за малките обекти.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i42) Изпълнение на специфичен за обекта план за управление на енергията (да/не)	(b49) Изпълнение на специфичен за обекта план за управление на енергията, който включва: i) индивидуално измерване и въвеждане на еталони за всички основни процеси, потребяващи енергия; ii) изчисляване и докладване на първичното енергийно потребление и емисиите на CO ₂ , свързани с енергията.
(i43) Специфично потребление на енергия (kWh/m ² год.)	
	(b50) За съществуващи сгради, крайното енергийно потребление за ОВК (отопление, вентилация и климатизация) и загряване на вода ≤ 75 kWh, или общото крайно енергийно потребление ≤ 180 kWh, на m ² отоплявана и охлаждаема площ годишно.

3.6.2. Подобряване на обивката на сградата

За нови сгради, НДПУОС представлява гарантирането, че те са в съответствие с най-високите достижими енергийни оценки, например като стандартите PassiveHouse и Minergie P ⁽²⁾. За съществуващи сгради НДПУОС представлява преоборудване с цел намаляване до минимум на енергийните нужди за отопление и охлаждане ⁽³⁾.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове места за настаняване по време на строителството или на голям ремонт, и при избора на сгради за организации, които наемат своите помещения. Възможността за малките предприятия да прилагат тази НДПУОС може да бъде ограничена в случай на преоборудване на съществуваща сграда, поради високите инвестиционни разходи.

⁽¹⁾ Това може да бъде осъществено в рамките на прилагането на система за енергийно управление съгласно ISO 50001.

⁽²⁾ Passive House и Minergie P са два примера за много амбициозни строителни стандарти по отношение на енергийните характеристики. Изискванията им са описани съответно в: http://www.passiv.de/en/02_informations/02_passive-house-requirements/02_passive-house-requirements.htm и http://www.minergie.ch/minergie_fr.html

⁽³⁾ По-специфични НДПУОС за подобряване на обивката на сградата и в по-широк смисъл на екологичната устойчивост на сградите са описани в предстоящия секторен референтен документ по EMAS за строителния сектор.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i43) Специфично потребление на енергия (kWh/m ² год.)	(b50) За съществуващи сгради, крайното енергийно потребление за ОВК (отопление, вентилация и климатизация) и загряване на вода ≤ 75 kWh, или общото крайно енергийно потребление ≤ 180 kWh, на m² отоплявана и охлаждаема площ годишно. (b51) За нови сгради, номиналните енергийни характеристики отговарят на стандартите Minergie P или PassiveHouse, или равностойни на тях.

3.6.3. Оптимизирани системи за ОВК

НДПУОС представлява намаляване до минимум на потреблението на енергия от системите за ОВК (отопление, вентилация и климатизация) чрез монтиране на продукти от най-високите класове на енергийно етикетирание (когато е приложимо), зониран температурен контрол и контролирана вентилация с оползотворяване на топлината (в идеалния случай, контролирано от датчици за CO₂) и енергийно ефективни компоненти (напр. вентилатори с променлива скорост), както и оптимизиране на ОВК във връзка с характеристиките на обвивката на сградата и на източника на енергия.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големина на места за настаняване, включително малки предприятия. Пълна оптимизация може да бъде направена само по време на строителството или на голям ремонт, но определени мерки могат да бъдат изпълнени по всяко време.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i43) Специфично потребление на енергия (kWh/m ² год.)	(b50) За съществуващи сгради, крайното енергийно потребление за ОВК (отопление, вентилация и климатизация) и загряване на вода ≤ 75 kWh, или общото крайно енергийно потребление ≤ 180 kWh на m² отоплявана и охлаждаема площ годишно. (b51) За нови сгради, номиналните енергийни характеристики отговарят на стандартите Minergie P или PassiveHouse, или равностойни на тях.

3.6.4. Ефикасни приложения на термопомпи и геотермално отопление/охлаждане

НДПУОС представлява монтиране на ефикасни (напр. със знак за екомаркировка, продукти от най-високите класове на енергийно етикетирание) термопомпи за отопление и охлаждане или, когато е възможно, подземно охлаждане.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове места за настаняване. В градските райони е вероятно монтирането на системи с подземна вода да е възможно само по време на строителството или на голям ремонт. Термопомпите, които използват за източник въздуха, са лесни за допълнително монтиране, но може да не са подходящи за много студен климат. Приложимостта на тази НДПУОС за малки предприятия може да бъде ограничена поради инвестиционните разходи.

Свързани показатели за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i43) Специфично потребление на енергия (kWh/m ² год.)	(b52) Термопомпите, които използват за източник вода, и/или геотермалното отопление/охлаждане се предпочитат пред конвенционалните отоплителни и охладителни системи, когато това е възможно, като термопомпите отговарят на критериите за екомаркировка на ЕС и на най-високите класове на енергийно етикетирание.

3.6.5. Ефикасно осветление и електрическо оборудване

НДПУОС представлява изграждане на зонирено и подходящо оразмерено компактно луминесцентно и светодиодно осветление с интелигентен контрол, основан на наличието на движение, естествената светлина и часа. НДПУОС представлява също така оптимизиране на проекта на сградата и вътрешното разпределение по отношение на използването на естествена светлина, при отчитане на енергийното въздействие на големите остъклени повърхности за отоплението и охлаждането. По отношение на електрическото оборудване (бяла техника и битова електроника), винаги когато е възможно следва да се избират продукти с екомаркировка на ЕС или с най-високите класове за енергийно етикетирание.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички видове и големини на места за настаняване, включително малки предприятия. Компактните луминесцентни и светодиодни лампи често директно могат да заменят лампите с нажежаема жичка и халогенните лампи. Промяната на сградата с цел оптимизиране на използването на естествена светлина е ограничена до първоначалното строителство и ремонта.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i44) Инсталирана осветителна мощност (W/m^2)	(b53) Инсталирана осветителна мощност $\leq 10 W$ на m^2
(i45) Потребление на енергия, специфично за осветлението (kWh/m^2 год.)	(b54) Използване на електроенергия за осветление $\leq 25 kWh$ на m^2 отоплявана и охлаждаема площ годишно.
(i46) Общо потребление на електроенергия (kWh/m^2 год.)	(b55) Общо потребление на електроенергия $\leq 80 kWh$ на m^2 отоплявана и охлаждаема площ годишно.

3.6.6. Възобновяеми енергийни източници

НДПУОС представлява монтирането на място на оборудване за генериране на геотермална, слънчева или вятърна електроенергия, когато е целесъобразно, и получаването на електроенергия от истински (т.е. доказуемо допълнителен) доставчик на възобновяема електроенергия.

Приложимост

Потенциалът за експлоатация на определени технологии за възобновяема енергия на място зависи от фактори, свързани с местоположението и площадката като климата, засенчването, наличното пространство и др. Инвестиране в схеми за възобновяема енергия, разположени извън площадката, може да се извършва от всяка организация. Приложимостта на тази НДПУОС за малки предприятия може да бъде ограничена в случай на дълъг срок на възвръщаемост на инвестицията.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i11) Процент на крайното потребление на енергия, задоволено с възобновяема енергия, произведена на място (%)	(b56) Еквивалентът на 50 % от годишното потребление на енергия на обекта за настаняване е генериран на място от възобновяеми източници или от доказуеми допълнителни възобновяеми източници на енергия извън площадката.
(i47) Използване на сертифицирани кредити за възобновяема енергия (да/не)	(b57) 100 % от електроенергията е от доказуеми възобновяеми електроенергийни източници, които не са отчетени от друга организация или в националния среден генериращ електроенергиен микс, или са на възраст под две години.

3.7. Ресторанти и хотелски кухни

3.7.1. Екологосъобразно снабдяване с храни и напитки

НДПУОС представлява извършването на оценка на веригите на доставки на храни и напитки за определяне на екологичните горещи точки и ключовите контролни точки, включително подбор на екологично сертифицирани продукти и изготвяне на менюта с цел избягване на особено вредни съставки (напр. застрашени видове риба и някои плодове извън сезона) и осигуряване на разумно порциониране на месото и млечните продукти и предлагането на вегетарианско меню.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички кухни. Кухните в селските райони може да са в състояние да се снабдяват с хранителни продукти на място. Големите кухни могат да имат по-силно влияние върху доставчиците. **Малките предприятия** също могат изцяло да прилагат тази НДПУОС.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i48) Процент на екологично сертифицираните съставки (по стойност) (%)	(b58) Организацията е в състояние да предостави документална информация, включваща най-малко държавата на произход, за всички основни съставки. (b59) Най-малко 60 % от производителите на храни и напитки, по стойност на поръчките, са екологично сертифицирани (напр. биологични продукти).

3.7.2. Управление на органични отпадъци

НДПУОС представлява намаляване до минимум на предотвратимите хранителни отпадъци чрез внимателно разработване на менюто и определяне на големината на порциите, както и осигуряване, че всички органични отпадъци се отделят и изпращат за анаеробно разграждане, когато има такова, или се изпращат за изгаряне с оползотворяване на енергията, или за компостиране местно/на място.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички кухни. Предпочитаното рециклиране на отпадъците чрез анаеробно разграждане може да не е налице на някои места, като в този случай отпадъците могат да бъдат изпратени за изгаряне с оползотворяване на енергията или за компостиране. **Малките предприятия** също могат изцяло да прилагат тази НДПУОС.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i49) Генерирани органични отпадъци (kg от хранен гост)	(b60) ≥ 95 % от органичните отпадъци са отделени и не постъпват на депо за отпадъци и, където е възможно, се изпращат за анаеробно разграждане.
(i50) Проценти на органичните отпадъци, изпратени за анаеробно разграждане, за алтернативно оползотворяване на енергията, компостиране на място или изпратени за компостиране (%)	(b61) Общо генерирани органични отпадъци $\leq 0,25$ kg от хранен гост, и генериране на предотвратими отпадъци $\leq 0,18$ kg от хранен гост.

3.7.3. Оптимизирано измиване на съдове, почистване и приготвяне на храна

НДПУОС представлява избирането на ефикасно миялно оборудване, включително нискодебитни струйници със спусъчно задействане за предварителното измиване на съдовете, ефикасни съдомиялни машини и несвързани с източник на вода фурни на пара, както и мониторинга и еталонирането на потреблението на вода в кухненските/ресторантските зони.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички кухни. Монтирането на по-ефикасни съдомиялни машини е възможно да бъде икономически жизнеспособно само ако съществуващите съдомиялни машини приближават края на експлоатационния си срок или се нуждаят от ремонт. **Малките предприятия** също могат изцяло да прилагат тази НДПУОС.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i51) Потребление на вода в кухнята на хранен гост (l/хранен гост)	(b62) Изпълнение на план за управление на водата в кухнята, който включва мониторинг и докладване на общото потребление на вода в кухнята, изчислено на хранен гост, както и определяне на приоритетни мерки за намаляване на потреблението на вода.
(i52) Процент на химикалите за съдомиялни машини и на кухненските почистващи химикали с екомаркировка (%)	
(i53) Екологосъобразно възлагане на поръчки за ефикасно кухненско оборудване (да/не)	
	(b63) Най-малко 70 % от закупените количества химични почистващи продукти (с изключение на препаратите за почистване на фурни) за измиване на съдове и почистване, са с екомаркировка (напр. екомаркировката на ЕС).

3.7.4. Оптимизирано готвене, вентилация и охлаждане

НДПУОС представлява избирането на ефикасно готварско оборудване, включително индукционни котлони или газови котлони с електронен датчик за управление на температурата, ефикасно хладилно оборудване, използващо естествени хладилни агенти като амониак или въглероден диоксид, и контрол на вентилацията, според необходимостта.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички кухни. Монтиране на по-ефикасно готварско и хладилно оборудване е възможно да бъде икономически жизнеспособно само ако съществуващото оборудване приближава края на експлоатационния си срок. **Малките предприятия** също могат изцяло да прилагат тази НДПУОС.

Свързан показател за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i54) Специфично потребление на енергия на хранен гост (kWh/хранен гост)	(b64) Изпълнение на план за управление на енергията в кухнята, който включва мониторинг и докладване на общото потребление на енергия в кухнята, изчислено на хранен гост, както и определяне на приоритетни мерки за намаляване на потреблението на енергия.

3.8. Къмпинги**3.8.1. Екологично образование на гостите**

НДПУОС представлява предоставяне на гостите на интерактивно обучение на място по въпросите на околната среда, включващо курсове, екопътеки, или оборудване, например като нисковъглероден транспорт (велосипеди, електрически велосипеди).

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички къмпинги и други видове места за настаняване (особено в селски райони). Приложимостта на тази НДПУОС може да е ограничена за малките предприятия, разполагащи с малко ресурси.

Свързан показател за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i55) Екологична информация/обучение за гости (да/не)	(b65) Настаняващото дружество насърчава и улеснява екологично отговорното поведение и дейности и предоставя екологично обучение на гостите посредством дейности и курсове на място.
(i56) На разположение на гостите са нисковъглеродни транспортни средства (напр. велосипеди) (да/не)	

3.8.2. Екологично управление на зоните на открито

НДПУОС представлява увеличаване до максимум на биологичното разнообразие на място посредством засаждането на местни видове и монтирането на „зелени“ или „кафяви“ покриви и стени. НДПУОС представлява намаляването до минимум на потреблението на вода за напояване и използването на „сива“ или дъждовна вода. НДПУОС представлява намаляването до минимум на светлинното замърсяване, причинявано от външно осветление (напр. чрез използването на правилно насочени натриеви лампи с ниско налягане) и намаляването на шумовото замърсяване от мероприятия на открито чрез монтиране на шумозащитни бариери и прилагането на строги правила за вечерен час за такива събития.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички къмпинги и други видове места за настаняване (особено в селски райони), включително малките предприятия.

Свързан показател за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i4) Изпълнение на план за управление на биологичното разнообразие (да/не)	(b66) Запазване или увеличаване на биологичното разнообразие на място чрез засаждане на местни видове, създаване на убежища за местните животински видове и монтиране на „зелени“ или „кафяви“ покриви, когато е възможно; и чрез намаляването до минимум на използването на химически продукти и на светлинното и шумовото замърсяване. (b67) Намаляване до минимум на светлинното замърсяване и обезпокояването на дивата флора и фауна чрез монтирането на контролирани чрез реле за време или датчик ефикасни и подходящо насочени осветителни тела за външно осветление, които не създават никакво светлинно лъчение, насочено нагоре. (b68) Намаляване до минимум на потреблението на вода чрез засаждане на местни видове и полагане на мулч, и чрез монтиране на контролирани системи за напояване, захранвани със „сива“ вода, когато е възможно.

3.8.3. Къмпингови инсталации за енергийна ефективност и възобновяема енергия

НДПУОС представлява намаляването до минимум на потреблението на енергия за загряване на вода, ОВК и осветление чрез монтиране на нискодебитни водопроводни арматури, добра сградна изолация и луминесцентно или светодиодно осветление, както и монтирането на място на мощности за генериране на възобновяема енергия (напр. слънчево водонагреване). В допълнение, топлина може да се оползотворява от „сивата“ вода от пералното помещение посредством термопомпа.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички къмпинги. Монтирането на специфични технологии за енергия от възобновяеми източници зависи от специфичните характеристики за дадената площадка. **Малките предприятия** могат изцяло да прилагат тази НДПУОС.

Свързани показатели за екологични резултати и еталони за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталони за отлични постижения
(i57) Специфично потребление на енергия на гост-нощувка (kWh/гост-нощувка)	(b69) Специфичното крайно енергийно потребление (с изключение на възобновяема енергия, произведена на място) е $\leq 2,0$ kWh на гост-нощувка.
(i11) Процент на крайното потребление на енергия, задоволено с възобновяема енергия, произведена на място (%)	(b70) 100 % от електроенергията е от доказуеми възобновяеми електроенергийни източници, които не са отчетени от друга организация или в националния среден генериращ електроенергиен микс, или са на възраст под две години.
(i47) Използване на сертифицирани кредити за възобновяема енергия (да/не)	

3.8.4. Ефикасно използване на водата в къмпинга

НДПУОС представлява намаляването до минимум на потреблението на вода посредством монтирането на нискодебитни смесители и душове, управление на душовете с реле за време и нискодебитни и двустепенни тоалетни казанчета и безводни писоари.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички къмпинги. **Малките предприятия** могат изцяло да прилагат тази НДПУОС.

Свързани показатели за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показатели за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i23) Потребление на вода на гост-нощувка (l/гост-нощувка)	(b71) Общо потребление на вода ≤ 94 литра на гост-нощувка за напълно обслужвани четири- и петзвездни къмпинги и потребление на вода ≤ 58 литра на гост-нощувка за всички други къмпинги.
(i25) Дебити на душове, смесители за баня, писоари и тоалетни казанчета (l/min или l/промивка)	

3.8.5. Намаляване до минимум на отпадъците от къмпинга

НДПУОС представлява намаляване до минимум на генерирането на остатъчни отпадъци чрез предотвратяване на образуването на отпадъци на място, предоставяне на място на подходящи съоръжения за сортиране на отпадъците и чрез сключване на договори за услуги за рециклиране на отпадъци.

Приложимост

Тази НДПУОС е приложима за всички къмпинги. Тук възможностите за предотвратяване на образуването на отпадъци са по-малко, отколкото в други видове места за настаняване, тъй като повечето отпадъци са в резултат от извършени от гостите покупки. **Малките предприятия** могат изцяло да прилагат тази НДПУОС.

Свързан показател за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i39) Несортирани отпадъци, генерирани на гост-нощувка (kg/гост-нощувка)	(b72) Общи остатъчни отпадъци, изпращани за обезвреждане $\leq 0,2$ kg на гост-нощувка.

3.8.6. Естествени басейни

НДПУОС представлява изграждане на естествен басейн или преобразуване на съществуващ басейн в естествен басейн.

Приложимост

Тази НДПУОС може да се прилага за всички къмпинги и други видове места за настаняване (особено в селски райони).

Малките предприятия могат изцяло да прилагат тази НДПУОС.

Свързан показател за екологични резултати и еталон за отлични постижения

Показател за екологични резултати	Еталон за отлични постижения
(i58) Изграждане на естествен басейн (да/не)	(b73) Плувният(те) басейн(и) на място включва(т) естествена растителна филтрационна система за постигане на изискваните санитарни стандарти.

4. ПРЕПОРЪЧАНИ КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЕКОЛОГИЧНИ РЕЗУЛТАТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЗА КОНКРЕТНИЯ СЕКТОР

В следната таблица са изброени **подбрани** ключови показатели за екологични резултати за организации в сектора на туризма. Те са подмножество на всички показатели, упоменати в глава 3. Таблицата е разделена на шест части; в първата са изброени показатели, които са приложими за всички действащи лица от сектора (транссекторни), докато следващите части са по една за всяко от основните действащи лица, разглеждани в настоящия СРД (управители на дестинации, туроператори и пътнически агенти, места за настаняване, ресторантски и хотелски кухни и къмпинги).

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
ТРАНССЕКТОРНИ					
1. Прилагане на система за управление по околна среда	(да/не)	Показателят посочва дали организацията прилага система за управление по околна среда. Този показател може да се прилага от всички действащи лица в туристическия сектор (т.е. управители на дестинации, туроператори, доставчици на настаняване, доставчици на храни и напитки, транспортни оператори и доставчици на дейности)	За всеки обект (може да бъде обединен на равнище организация)	Всички	Използват се подходящи показатели за непрекъснат мониторинг на всички съответни аспекти на екологичните резултати, включително трудно измеримите, и на непреките аспекти като въздействието върху биоразнообразието. (НДПУОС 3.1.1) На всички служители се предоставя информация относно общите цели за опазване на околната среда и обученията относно съответните мерки за управление по околна среда. (НДПУОС 3.1.1) Когато е приложимо, се изпълняват най-добрите практики за управление по околна среда. (НДПУОС 3.1.1)
2. Процент на продуктите и услугите, които отговарят на определени екологични критерии	%	Този показател се отнася за оценката на веригата на доставки въз основа на избора на продукти/услуги, които отговарят на определени екологични критерии и сертифициране (напр. екомаркировката на ЕС)	За всеки обект (може да бъде обединен на равнище организация)	Всички	Организацията е използвала подход за целия жизнен цикъл, за да определи вариантите за подобрения за всички важни вериги на доставки, които влияят на екологични горещи точки. (НДПУОС 3.1.2) ≥ 97 % от химикалите (по тегло на активното вещество или закупено количество), използвани в обектите за настаняване и ресторантите, са сертифицирани в съответствие с екомаркировка за тип I по ISO (или за тях може да се покаже, че представляват най-екологосъобразният вариант). (НДПУОС 3.1.2) ≥ 97 % от цялата дървесина, хартия и картон, закупени от обекти за настаняване и ресторанти, са рециклирани или екологично сертифицирани (екомаркировка, FSC, PEFC). (НДПУОС 3.1.2)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
УПРАВИТЕЛИ НА ДЕСТИНАЦИИ					
1. Изпълнение на план за устойчива дестинация	(да/не)	Показателят показва дали управителят на дестинацията изпълнява план за устойчива дестинация, който отговаря на ключови екологични предизвикателства в рамките на дестинацията, обхваща цялата територия на дестинацията и координира всички засегнати участници	Дестинация	Всички	Изпълнение на план за дестинацията, който: i) обхваща цялата територия на дестинацията; ii) включва координация между всички съответни правителствени и частни действащи лица; iii) отговаря на ключови екологични предизвикателства в рамките на дестинацията. (НДПУОС 3.2.1)
2. Изпълнение на план за управление на биологичното разнообразие	(да/не)	Показателят се отнася до изпълнението на план за управление на биологичното разнообразие в дестинацията	Дестинация	Биологично разнообразие	Намаляване до минимум и компенсиране на всяко биологично разнообразие, изместено от развитието на туризма, така че нивото на биологичното разнообразие на дестинацията да се запази или увеличи в райони с висока природна стойност и да се увеличи в нарушени райони. (НДПУОС 3.2.2)
3. Дневно потребление на вода от гост	l/гост-ден	Средно използвано количество вода от всеки гост в дестинацията	Дестинация	Вода	Средно потребление на вода от турист ≤ 200 литра/гост-ден. (НДПУОС 3.2.3)
4. Процент на отпадъчните води, подложени на вторично или третично пречистване	%	Процент отпадъчни води, генерирани в дестинацията, които се пречистват на вторично или третично стъпало по време на активния туристически сезон	Дестинация	Вода	Услугите, включващи обществен транспорт, водоснабдяване, пречистване на отпадъчни води и рециклиране на отпадъци, са предназначени да се справят с върховото потребление и да осигурят устойчивостта на туризма в рамките на дестинацията. (НДПУОС 3.2.3) ≥ 95 % от отпадъчните води, генерирани в дестинацията, се подлагат най-малкото на вторично пречистване или на третично пречистване при заустване в чувствителни водоприемници, включително по време на активния туристически сезон. (НДПУОС 3.2.3)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
5. Процент на твърдите битови отпадъци, постъпващи за рециклиране или анаеробно разграждане	%	Процент на твърдите битови отпадъци, събрани в дестинацията, които постъпват за рециклиране или анаеробно разграждане	Дестинация	Отпадъци	≥ 95 % от твърдите битови отпадъци не постъпват в депо за отпадъци, а се подлагат на рециклиране или анаеробно разграждане. (НДПУОС 3.2.3)
6. Процент на пътуванията, извършени от туристите с обществен транспорт, пеша и с велосипед в рамките на дестинацията	%	Процент от пътуванията в рамките на дестинацията, извършени от туристи с обществен транспорт, пеша или с велосипед	Дестинация	Емисии	Услугите, включващи обществен транспорт, водоснабдяване, пречистване на отпадъчни води и рециклиране на отпадъци, са предназначени да се справят с върховото потребление и да осигурят устойчивостта на туризма в рамките на дестинацията. (НДПУОС 3.2.3) Общественият транспорт, ходенето и колоезденето представляват ≥ 80 % от пътуванията, извършвани от туристи в градските дестинации. (НДПУОС 3.2.3)
7. Процент на крайното потребление на енергия, задоволено с възобновяема енергия, произведена на място	%	Съотношение между възобновяемата енергия, произведена на място в дестинацията, и общото енергопотребление на дестинацията по отношение на крайна енергия	Дестинация	Емисии	— (НДПУОС 3.2.3)

ТУРОПЕРАТОРИ И ПЪТНИЧЕСКИ АГЕНТИ

1. Специфични емисии на ПГ от транспорта	kg CO ₂ /пътникокилометър	Потреблението на гориво/енергия от въздухоплавателните средства, автобусите и влаковете под контрола на туроператорите се наблюдава, а данните за подизпълнителите доставчици на транспортни услуги са изискани	Въздухоплавателен/мобилен парк на организацията	Енергийна ефективност Ефикасност на използване на материалите Емисии	Туроператорите не предлагат полети за: i) дестинации, които са на по-малко от 700 km; ii) дестинации, които са отдалечени до 2 000 km за престой по-кратък от 8 дни, или; дестинации, които са отдалечени на повече от 2 000 km за престой по-кратък от 14 дни. (НДПУОС 3.3.1) Въздушният флот на туроператора постига среден специфичен разход на гориво ≤ 2,7 литра на 100 пътникокилометра. (НДПУОС 3.3.1)
--	--------------------------------------	---	---	--	--

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
					Среден разход на гориво на междуградски автобус или автобус $\leq 0,75$ литра на 100 пътницикилометра и най-малко 90 % от парка съответства на Евро V или използва алтернативни горивни системи. (НДПУОС 3.3.1)
2. Процент на емисиите на ПГ от транспорта, компенсирани със сертифицирани въглеродни кредити	%	Процент на емисиите на CO ₂ , компенсирани от закупени сертифицирани въглеродни кредити. При компенсиране на емисии от въздухоплаването следва да се приложи подходящ индексационен коефициент за отразеното лъчение	Въздухоплавателен/мобилен парк на организацията	Енергийна ефективност Ефикасност на използване на материалите Емисии	Емисиите на ПГ от транспорта от всички продадени пакети автоматично се компенсират чрез преки инвестиции в проекти за избягване на ПГ или чрез закупуване на сертифицирани въглеродни кредити. (НДПУОС 3.3.1)
3. Процент на доставчиците на настаняване (по брой гостнощувки или продажби), които отговарят на определени екологични критерии	%	Този показател взема предвид екологичните стандарти, сертифицирани от трета страна (напр. екомаркировката на ЕС, Nordic Swan), както и спазването на определен набор от изисквания	Организация	Всички	≥ 90 % от доставчиците на настаняване, въз основа на продажбите или ношувките, са в съответствие с набор от екологични изисквания (за предпочитане признати чрез сертифициране от трета страна). (НДПУОС 3.3.2)
4. Процент на услугите по екологично подобрене в дестинацията	%	Показателят се отнася до процента услуги, за чието подобрене е допринесъл туроператорът във всяка от неговите основни дестинации	Дестинация и организация	Всички	Туроператорът насърчава екологичното подобряване чрез: i) подобряване на резултатите на веригата на доставки; ii) оказване на влияние върху управлението на дестинацията; iii) схеми за преки подобрения. (НДПУОС 3.3.3)
5. Процент на продадените (по стойност) напредничави устойчиви туристически пътувания (напр. с екомаркировка)	%	Процентът по стойност на напредничави устойчиви туристически пътувания (напр. австрийска екомаркировка за туристически пакети) от общо продадените туристически пътувания от туроператора	Организация	Всички	Туроператорът насърчава устойчиви туристически пакети в общите рекламни материали (НДПУОС 3.3.4) Напредничавите устойчиви туристически пакети (напр. с австрийска екомаркировка за туристически пакети) представляват дял от продажбите ≥ 10 %. (НДПУОС 3.3.4)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
					Туроператорът използва ефективни методи за маркетинг и комуникация, които насърчават по-устойчиви решения при избора на туристически пакети. (НДПУОС 3.3.4) Туроператорът предоставя на всичките си клиенти информация, която е специфична за дестинацията и повишава осведомеността, с цел насърчаване на устойчивото поведение в дестинацията. (НДПУОС 3.3.4)
6. Потребление на хартия на един клиент	g/клиент	Количество използвана хартия на един клиент	Организация	Ефикасност на използване на материалите Отпадъци Емисии	Офисните и рекламните материали на хартия: i) се избягват винаги когато е възможно; ii) използват 100 % рециклирана или екологично сертифицирана (напр. с екомаркировка, FSC, PEFC) хартия; iii) се печатат чрез екологично сертифицирани (напр. EMAS, ISO 14001) печатарски услуги. (НДПУОС 3.3.5)
7. Екологично сертифициране на хартията и печатането	(да/не)	Този показател се отнася до това дали използваната хартия е екологично сертифицирана (напр. екомаркировка на EC, FSC) и при печатането ѝ се използват екологично сертифицирани печатни услуги	Организация	Ефикасност на използване на материалите Отпадъци	Офисните и рекламните материали на хартия: i) се избягват винаги когато е възможно; ii) използват 100 % рециклирана или екологично сертифицирана (напр. с екомаркировка, FSC, PEFC) хартия; iii) се печатат чрез екологично сертифицирани (напр. EMAS, ISO 14001) печатарски услуги. (НДПУОС 3.3.5)
8. Специфични емисии на CO ₂ от офиси и търговия на дребно	kg CO ₂ /клиент kg CO ₂ /m ² год.	Този показател измерва количеството CO ₂ , произлизащо от дейностите, свързани с търговията на дребно и офиса. Той може да бъде изразен като емисии на клиент или емисии на единица търговска и офисна площ и на година	Организация	Емисии	Изпълняват се планове за управление на енергията и на ПГ, а енергията и емисиите на ПГ от дейностите, свързани с търговията на дребно и офиса, се докладват и са изразени на m ² търговска и офисна площ на година и на клиент. (НДПУОС 3.3.5)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
9. Годишно потребление на вода в офисните сгради от един служител	l/служител-год.	Този показател се отнася до годишното потребление на вода в офисните сгради, разделено на броя на служителите, работещи в тези сгради	Организация	Вода	Потребление на вода $\leq 2,0 \text{ m}^3$ на служител на година. (НДПУОС 3.3.5)

МЕСТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ

1. Потребление на вода на гост-нощувка	l/гост-нощувка	Потреблението на вода се измерва в помещенията на обекта за настаняване за една година, разделено на броя на гост-нощувките Потреблението на вода за големи плувни басейни или ресторанти, обслужващи голям дял придошли лица, може да се изключи от показателя за еталониране на обекта за настаняване	За всеки хотел или еквивалентен обект (може да бъде обединен на равнище организация) Отделно измерване на зоните за настаняване	Вода	Изпълнение на специфичен за обекта план за управление на водата, който включва: i) индивидуално измерване и въвеждане на еталони за всички основни процеси и зони, потребляващи вода; ii) редовно инспектиране и поддръжка на „точките на течове“ и съоръженията по водната система. (НДПУОС 3.4.1) Общо потребление на вода $\leq 140 \text{ l/гост-нощувка}$ в напълно обслужвани хотели и $\leq 100 \text{ l/гост-нощувка}$ за обект за настаняване, при който повечето от баните са общи за няколко стаи (напр. hosteli). (НДПУОС 3.4.1)
2. Количество пране, генерирано на гост-нощувка	kg пране/гост-нощувка	Общо количество на прането, генерирано на гост-нощувка. Този показател се влияе от степента на повторна употреба, количеството, размера и плътността на текстилните продукти	По видове помещения	Вода Енергийна ефективност	Намаляване на прането, постигнато чрез повторна употреба на хавлиени кърпи и спално бельо, не по-малко от 30 %. (НДПУОС 3.4.3)
3. Потребление на химически продукти за почистване и измиване на съдове по отношение на активните химични съставки на гост-нощувка	g/гост-нощувка	Този показател включва всички химически продукти за почистване и измиване на съдове (с изключение на перилни детергенти, специални почистващи средства и химикали за басейни). Количеството, което се докладва, е по отношение на активни химични съставки	По видове помещения	Отпадъци	Потребление на химически продукти за почистване и измиване на съдове (с изключение на перилни детергенти, специални почистващи средства и химикали за басейни) ≤ 10 грама активни химични съставки на гост-нощувка. (НДПУОС 3.4.3)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
4. Процент на химикалите и текстилните изделия с екомаркировка от тип I по ISO	%	Процент на използваните химикали (за почистващи операции, сапуни, шампоани и др.) и текстилни продукти с екомаркировка от тип I по ISO	По видове помещения	Отпадъци	Най-малко 80 % (по тегло на активната съставка или закупени количества) от универсалните почистващи средства, санитарните детергенти, сапуните и шампоаните, използвани от туристическия обект имат присъдена екомаркировка от тип I по ISO (напр. екомаркировката на ЕС). (НДПУОС 3.4.3)
5. Потребление на вода на килограм пране	l/kg пране	Този показател измерва потреблението на вода при пълен цикъл на пране на kg пране	По видове пране, използвано в обекта за настаняване	Вода	За перални операции от малък мащаб всички нови битови перални машини са с енергиен етикет на ЕС с рейтинг A+++, а промишлените перални машини имат средно потребление на вода при пране ≤ 7 l/kg изпрано пране. Общо потребление на вода за целия цикъл за изпране при перални операции от голям мащаб ≤ 5 l/kg текстилни изделия за пране от обект за настаняване и ≤ 9 l/kg текстилни изделия за пране от място за изхранване. (НДПУОС 3.4.5).
6. Потребление на енергия на килограм пране	kWh/kg пране	Този показател измерва потреблението на енергия при пълен цикъл на пране на kg пране	По видове пране, използвано в обекта за настаняване	Енергийна ефективност	Общо потребление на енергия при малкомашабен процес за пране на място $\leq 2,0$ kWh/kg за текстилни изделия, изсушени и завършени. (НДПУОС 3.4.4) Общо потребление на енергия за изсушени и завършени продукти от пералня от голям мащаб $\leq 0,90$ kWh за kg текстилни изделия за пране от обект за настаняване и $\leq 1,45$ kWh за kg текстилни изделия за пране от място за изхранване. (НДПУОС 3.4.5)
7. Процент на перилните детергенти с екомаркировка	%	Процент на използвани перилни детергенти с екомаркировка в пералните операции	По видове пране, използвано в обекта за настаняване	Отпадъци	На най-малко на 80 % от използваните детергенти в малкомашабна пералня (по тегло на активната съставка или закупени количества) е присъдена екомаркировка от тип I по ISO (напр. Nordic Swan, Blaue Engel, екомаркировката на ЕС). (НДПУОС 3.4.4)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
					За перални операции от голям мащаб, използване изключително на перилни детергенти за професионална употреба, съответстващи на екомаркировка от тип I по ISO (напр. екомаркировката на EC, Nordic Swan) и прилагани в подходящата дозировка. (НДПУОС 3.4.5)
8. Перални услуги с екомаркировка	(да/не)	Този показател се отнася до възлагането на външен доставчик на услуги за пране в съответствие с екомаркировка от тип I по ISO	По доставчици на услуги за пране, използвани от обекта за настаняване	Вода Енергийна ефективност	Всички възложени на подизпълнител перални услуги се извършват от доставчик, на който е присъдена екомаркировка от тип I по ISO (напр. Nordic Swan), а всички вътрешни перални операции от голям мащаб или перални операции, възложени на несертифицирани доставчици на услуги, отговарят на съответните еталони. (НДПУОС 3.4.5)
9. Изпълнение на план за управление по околна среда на басейни	(да/не)	Изпълнението на план за управление по околна среда на басейн включва мониторинг на водата, енергията и химикалите	По видове помещения	Вода Енергийна ефективност Ефикасност на използване на материалите	Изпълнение на план за ефикасност на зоните на плувния басейн и на спа центъра, който включва: i) еталониране на специфичното потребление на вода, енергия и химикали в зоните на плувния басейн и спа центъра, изразено на m ² от площта на зоната на басейна и на гост-нощувка; ii) намаляване до минимум на потреблението на хлор посредством оптимизирано дозиране и използване на методи за допълнителна дезинфекция като озонирането и третирането с UV светлина. (НДПУОС 3.4.6)
10. Използване на рециклиране на „сивата“ вода или дъждовната вода	(да/не)	Този показател показва дали е монтирана и се използва система, която използва „сива“ вода за вътрешни или външни (напр. напояване) нужди, или която използва дъждовна вода за вътрешни (напр. промиване на тоалетни) нужди	По видове помещения На нивото на организацията: % от помещенията	Вода	Монтиране на система за рециклиране на дъждовна вода, която да се използва за вътрешни нужди и/или система за рециклиране на „сива“ вода, която да се използва за вътрешни или външни нужди. (НДПУОС 3.4.7)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
11. Генериране на отпадъци на гост-нощувка	kg/гост-нощувка	Този показател се отнася за общото количество генерирани отпадъци (сортирани и несортирани). Целта е да се направи оценка на ефективността на мерките за предотвратяване образуването на отпадъци (напр. повторна употреба)	Най-малкото За всеки хотел или еквивалентен обект (могат да бъдат обобщени на равнище организация) По зони на производ (напр. кухня, домакински дейности)	Отпадъци Ефикасност на използване на материалите	Общо генерирани отпадъци (сортирани и несортирани) $\leq 0,6$ kg на гост-нощувка. (НДПУОС 3.5.1)
12. Процент на отпадъците, изпратени за рециклиране	%	Този показател изразява количеството на отпадъците (изразени по тегло), които се събират разделно и се изпращат за рециклиране	За всеки хотел или еквивалентен обект (може да бъде обединен на равнище организация)	Отпадъци Ефикасност на използване на материалите	Най-малко 84 % от отпадъците, изразени по тегло, са изпратени за рециклиране. (НДПУОС 3.5.2)
13. Несортирани отпадъци, генерирани на гост-нощувка	kg/гост-нощувка	Този показател измерва количеството несортираните генерирани отпадъци (които не са изпратени за рециклиране)	За всеки хотел или еквивалентен обект (може да бъде обединен на равнище организация)	Отпадъци Ефикасност на използване на материалите	Несортирани отпадъци, изпратени за обезвреждане $\leq 0,16$ kg на гост-нощувка. (НДПУОС 3.5.2)
14. Ефикасност на отстраняването при пречистване на място на отпадъчните води	% отстраняване на БПК ₅ , ХПК, общ азот, общ фосфор Концентрация в пречистените води на БПК ₅ , ХПК, общ азот, общ фосфор (mg/l)	Този показател се отнася до резултатите на системите за пречистване на отпадъчни води на място (когато ги има)	За всеки хотел или еквивалентен обект	Отпадъци Вода	Когато не е възможно отпадъчните води да бъдат изпратени на централизирано пречистване, пречистването на отпадъчните води на място включва предварително пречистване (сито/решетки, изравняване и утаяване), последвано от биологично пречистване с > 95 % отстраняване на БПК ₅ , > 90 % нитрификация, и (извън площадката) анаеробно изгниване на излишната утайка. (НДПУОС 3.5.3)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
15. Изпълнение на специфичен за обекта план за управление на енергията	(да/не)	Този показател показва дали специфичният за обекта план за управление на енергията, който включва индивидуално измерване на всички основни процеси, потребяващи енергия, се изпълнява и дали първичното енергийно потребление и свързаните с енергията емисии на CO ₂ са изчислени и се докладват	За всеки хотел или еквивалентен обект и на нивото на организацията (обща стойност)	Енергийна ефективност	Изпълнение на специфичен за обекта план за управление на енергията, който включва: i) индивидуално измерване и въвеждане на еталони за всички основни процеси, потребяващи енергия; ii) изчисляване и докладване на първичното потребление на енергия и емисиите на CO ₂ , свързани с енергията. (НДПУОС 3.6.1)
16. Специфично потребление на енергия	kWh/m ² год.	Общото потребление на енергия на единица площ годишно на база крайна енергия Възобновяемата енергия, произведена на място, следва да не се изважда В случаите, в които отоплителната и охладителната енергия могат да бъдат отделени от енергията за други процеси, се препоръчва те да се докладват поотделно	За всеки хотел или еквивалентен обект и на нивото на организацията (обща стойност)	Енергийна ефективност	За съществуващи сгради, крайното енергийно потребление за ОВК (отопление, вентилация и климатизация) и загряване на вода ≤ 75 kWh, или общото крайно енергийно потребление ≤ 180 kWh на m ² отоплявана и охлаждаема площ годишно. (НДПУОС 3.6.1, 3.6.2 и 3.6.3) За нови сгради, номиналните енергийни характеристики отговарят на стандартите Minergie P или PassiveHouse или равностойни на тях. (НДПУОС 3.6.2 и 3.6.3) Термопомпите, които използват за източник вода, и/или геотермалното отопление/охлаждане се предпочитат пред конвенционалните отоплителни и охладителни системи, когато това е възможно, като термопомпите отговарят на критериите за екомаркировка на ЕС. (НДПУОС 3.6.4) Общо потребление на електроенергия ≤ 80 kWh/m ² год. (отоплявана и охлаждаема площ). (НДПУОС 3.6.5)
17. Инсталирана осветителна мощност	W/m ²	Инсталирана осветителна мощност за покриване на нуждите от осветление на единица площ	За всеки хотел или еквивалентен обект	Енергийна ефективност	Инсталирана осветителна мощност ≤ 10 W/m ² (НДПУОС 3.6.5) Потребление на електроенергия за осветление ≤ 25 kWh/m ² год. (отоплявана и охлаждаема площ). (НДПУОС 3.6.5)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
		Добър алтернативен технически показател е лумени/m ² , но екологичните резултати са по-скоро свързани с инсталираната мощност, измерена във W/m ²			Общо потребление на електроенергия ≤ 80 kWh/m ² год. (отоплявана и охлаждаема площ). (НДПУОС 3.6.5)
18. Процент на крайното енергийно потребление, задоволено с възобновяема енергия, произведена на място	%	Съотношение между възобновямата енергия, произведена на място в обекта за настаняване, и общото енергопотребление на дестинацията по отношение на крайна енергия	За всеки хотел или еквивалентен обект и на нивото на организацията (обща стойност)	Енергийна ефективност	Еквивалентът на 50 % от годишното потребление на енергия от обекта за настаняване е произведен от възобновяеми източници на място. (НДПУОС 3.6.6)
19. Използване на сертифицирани кредити за възобновяема енергия	(да/не)	Този показател показва дали обектът за настаняване закупува сертифицирана възобновяема енергия, произведена извън площадката (напр. електроенергия от възобновяеми източници) Сертифицирането трябва да гарантира, че закупената възобновяема енергия вече не е отчетена от друга организация или в националния среден генериращ електроенергиен микс	За всеки хотел или еквивалентен обект и на нивото на организацията (обща стойност)	Енергийна ефективност	100 % от електроенергията е от доказуеми възобновяеми електроенергийни източници, които не са отчетени от друга организация или в националния среден генериращ електроенергиен микс, или са на възраст под две години. (НДПУОС 3.6.6)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
РЕСТОРАНТИ И ХОТЕЛСКИ КУХНИ					
1. Процент на екологично сертифицираните съставки (по стойност)	%	Този показател се отнася до съставки, сертифицирани съгласно съответните екологични стандарти (напр. биопродукти, MSC)	По закупени ключови съставки (може да бъде обобщен на равнище организация)	Всички	Организацията е в състояние да предостави документална информация, включваща най-малко държавата на произход, за всички основни съставки. (НДПУОС 3.7.1) Най-малко 60 % от производителите на храни и напитки, по стойност на поръчките, са екологично сертифицирани (напр. биологични продукти). (НДПУОС 3.7.1)
2. Органични отпадъци от хранен гост	kg/хранен гост	Общо генерирани органични отпадъци, разделени на броя на сервираните куверти (хранени гости)	По кухни или хотели (могат да бъдат обобщени на равнище организация)	Отпадъци Ефикасност на използване на материалите	Общо генерирани органични отпадъци ≤ 0,25 kg от хранен гост и генериране на предотвратими отпадъци ≤ 0,18 kg от хранен гост. (НДПУОС 3.7.2)
3. Проценти на органичните отпадъци, изпратени за анаеробно разграждане, за алтернативно оползотворяване на енергията, компостиране на място или изпратени за компостиране	%	Ресторантите и хотелските кухни следва да докладват поотделно количествата органични отпадъци, които са изпратени за анаеробно разграждане, алтернативно оползотворяване на енергията, компостиране на място или изпратени за компостиране, като проценти от общите генерирани органични отпадъци	По кухни или хотели (могат да бъдат обобщени на равнище организация)	Отпадъци Ефикасност на използване на материалите	≥ 95 % от органичните отпадъци са отделени и не постъпват на депо за отпадъци и където е възможно се изпращат за анаеробно разграждане или за алтернативно оползотворяване на енергията. (НДПУОС 3.7.2)
4. Потребление на вода в кухнята за хранен гост	l/хранен гост	Съотношение между общото потребление на вода в кухнята и броя на сервираните куверти (хранени гости)	Най-малкото по кухни или хотели (може да бъде обобщено на равнище организация) По процеси	Вода Енергийна ефективност	Изпълнение на план за управление на водата в кухнята, който включва мониторинг и докладване на общото потребление на вода в кухнята, изчислено на хранен гост, както и определяне на приоритетни мерки за намаляване на потреблението на вода. (НДПУОС 3.7.3)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
		Много процеси допринасят за потреблението на вода и в най-добрия случай мониторингът следва да бъде на ниво процес (измиване на съдове, смесителни кранове, фурни на пара и др.)			
5. Процент на химикалите за съдомиялни машини и кухненските почистващи химикали с екомаркировка	%	Този показател показва процента на химическите продукти с екомаркировка от тип I по ISO, които се използват за измиване на съдове и почистване на кухнята	По видове помещения	Отпадъци	Най-малко 70 % от закупените количества химични почистващи продукти (с изключение на препарати за почистване на фурни) за измиване на съдове и почистване са с екомаркировка (напр. екомаркировката на ЕС). (НДПУОС 3.7.3)
6. Специфично потребление на енергия за хранен гост	kWh/хранен гост	Общо потребление на енергия в кухнята, разделено на броя на сервираните куверти Този показател включва всички източници на енергия (напр. електроенергия, природен газ, втечен нефтен газ) Много процеси допринасят за потреблението на енергия и в най-добрия случай мониторингът следва да бъде на ниво процес (готвене, охлаждане, измиване на съдове и др.)	Най-малкото по кухни или хотели (може да бъде обобщено на равнище организация) По процеси	Енергийна ефективност	Изпълнение на план за управление на енергията в кухнята, който включва мониторинг и докладване на общото потребление на енергия в кухнята, изчислено на хранен гост, както и определяне на приоритетни мерки за намаляване на потреблението на енергия. (НДПУОС 3.7.4)
КЪМПИНГИ					
1. Екологична информация/обучение за гости (да/не)	(да/не)	Този показател се отнася за личността например на информация за възможностите за мобилност с ниско въздействие върху околната среда (напр. велосипеди, обществен транспорт, електромобили), предоставянето на курсове по въпросите на околната среда и екопътеки	По къмпинги	Всички	Настояващото дружество насърчава и улеснява екологично отговорното поведение и дейности и предоставя екологично обучение на гостите посредством дейности и курсове на място. (НДПУОС 3.8.1)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
2. Изпълнение на план за управление на биологичното разнообразие	(да/не)	Показателят се отнася до изпълнението на план за управление на биологичното разнообразие в къмпинга	По къмпинги	Биологично разнообразие	Запазване или увеличаване на биологичното разнообразие на място чрез засаждане на местни видове, създаване на убежища за местни животински видове и монтиране на „зелени“ или „кафяви“ покриви, където е възможно, и чрез намаляване до минимум на използването на химикали, както и на светлинното и шумовото замърсяване. (НДПУОС 3.8.2) Намаляване до минимум на светлинното замърсяване и обезпокояването на дивата флора и фауна чрез монтирането на контролирани чрез реле за време или датчик, ефикасни и подходящо насочени осветителни тела за външно осветление, които не създават никакво светлинно лъчение, насочено нагоре. (НДПУОС 3.8.2) Намаляване до минимум на потреблението на вода чрез засаждане на местни видове и полагане на мулч, и чрез монитиране на контролирани системи за напояване, захранвани със „сива“ вода, когато е възможно. (НДПУОС 3.8.2)
3. Специфично потребление на енергия на гост-нощувка	kWh/гост-нощувка	Общото потребление на енергия в къмпинга на гост-нощувка по отношение на крайна енергия Трябва ясно да се заяви дали възобновяемата енергия, произведена на място, е включена или не в стойността, като това във всички случаи може да бъде изразено поотделно Енергията, използвана в сградите и кухните, също може да бъде изразена поотделно в kWh/m²год. и в kWh/хранен гост	По къмпинги (може да бъде обобщено на равнище организация) По процеси	Енергийна ефективност	Специфичното крайно енергийно потребление (с изключение на възобновяемата енергия, произведена на място) е $\leq 2,0$ kWh на гост-нощувка. (НДПУОС 3.8.3)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
4. Процент на крайното енергийно потребление, задоволено с възобновяема енергия, произведена на място	%	Този показател се изчислява като процент от използваната крайна енергия, която е произведена на място от възобновяеми източници	По къмпинги (може да бъде обобщен на равнище организация) По процеси	Енергийна ефективност	— (НДПУОС 3.8.3)
5. Използване на сертифицирани кредити за възобновяема енергия	(да/не)	Този показател показва дали обектът за настаняване закупува сертифицирана възобновяема енергия, произведена извън площадката (напр. електроенергия от възобновяеми източници) Сертифицирането трябва да гарантира, че закупената възобновяема енергия вече не е отчетена от друга организация или в националния среден генериращ електроенергиен микс	По къмпинги (могат да бъдат обобщени на равнище организация) По процеси	Енергийна ефективност	100 % от електроенергията е от доказуеми възобновяеми електроенергийни източници, които не са отчетени от друга организация или в националния среден генериращ електроенергиен микс, или са на възраст под две години. (НДПУОС 3.8.3)
6. Потребление на вода на гост-нощувка	l/гост-нощувка	Потреблението на вода се измерва на територията на къмпинга за една година и се разделя на броя на гост-нощувките. Потреблението на вода за големи плувни басейни или ресторанти, обслужващи голям дял придошли лица, може да се изключи от този показател за еталониране на обекта за настаняване	По къмпинги (може да бъдат обобщено на равнище организация)	Вода	Общо потребление на вода ≤ 94 литра на гост-нощувка за напълно обслужвани четири- и петзвездни къмпинги и потребление на вода ≤ 58 литра на гост-нощувка за всички други къмпинги. (НДПУОС 3.8.4)

Показател	Общоприета единица	Кратко описание	Препоръчано минимално ниво на мониторинг	Свързан основен показател съгласно приложение IV към Регламент (ЕО) № 1221/2009 (раздел В, точка 2)	Еталон за отлични постижения и свързана с него най-добра практика за управление по околна среда
7. Несортирани отпадъци, генерирани на гост-нощувка	kg/гост-нощувка	Този показател измерва количеството на несортираните генерирани отпадъци	Най-малкото по къмпинги или еквивалентни обекти (могат да бъдат обобщени на равнище организация)	Отпадъци Ефикасност на използване на материалите	Общо остатъчни отпадъци, изпращани за обезвреждане $\leq 0,2$ kg на гост-нощувка. (НДПУОС 3.8.5)